

پایش ملی محیط کسب و کار ایران

بهار ۱۴۰۴

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی و پایش اصل ۴۴

(دوره سی و پنجم)

مرداد ۱۴۰۴

فهرست مطالب

مقدمه.....	۳
چکیده نتایج.....	۴
بخش اول: روش‌شناسی گزارش.....	۵
معرفی مؤلفه‌های طرح پایش.....	۵
طرح نمونه‌گیری.....	۹
محاسبه شاخص کل محیط کسب و کار.....	۱۵
آشنایی با نظریه عمومی کارآفرینی شین.....	۱۶
بخش دوم: جداول آماری، نمودارها و تحلیل آماری.....	۱۷
شاخص ملی محیط کسب و کار.....	۱۷
شاخص بخشی محیط کسب و کار.....	۱۸
شاخص استانی محیط کسب و کار.....	۲۱
شاخص محیط کسب و کار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی.....	۲۶
شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و اتاق‌ها.....	۲۹
شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس مدل کارآفرینی شین.....	۳۱
شاخص محیط کسب و کار بر اساس تعداد کارکنان بنگاه‌های اقتصادی.....	۳۳
شاخص محیط کسب و کار بر اساس سابقه فعالیت بنگاه‌های اقتصادی.....	۳۴
شاخص محیط کسب و کار بر اساس شرکت‌های دانش بنیان.....	۳۵
شاخص محیط کسب و کار بر اساس ظرفیت تولید بنگاه‌های اقتصادی.....	۳۷
برخی اقدامات انجام شده به منظور رفع موانع کسب و کار.....	۳۸

مقدمه

محیط کسب و کار به مجموعه عواملی گفته می‌شود که بر عملکرد یا اداره بنگاه‌های اقتصادی مؤثر هستند اما تقریباً خارج از کنترل مدیران بنگاه‌ها قرار دارند؛ عواملی نظیر قوانین و مقررات، میزان بارندگی، فرهنگ کاری در یک منطقه و ... که در کشورها و مناطق جغرافیایی گوناگون، در هر رشته کاری و نیز در طول زمان متفاوت هستند. امروزه، بهبود محیط کسب و کار یکی از مهمترین راهبردهای توسعه اقتصادی هر کشور به شمار می‌رود و علاوه بر آن هرچه محیط کسب و کار یک کشور شرایط بهتری داشته باشد، بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینی بیشتر و هر چه بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینی در جامعه‌ای بیشتر باشد، عملکرد اقتصاد آن کشور و خلق ارزش و ثروت در آن جامعه نیز بیشتر می‌شود. با این حال بهبود محیط کسب و کار، نیازمند برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری مطلوب است، که دستیابی به این مهم نیازمند وجود فرایندی مستمر برای پایش و سنجش وضعیت محیط کسب و کار هر کشور است.

در همین راستا و در سال ۱۳۹۰، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار را تصویب کردند. به موجب ماده ۴ این قانون: اتاق‌ها موظفند به منظور اطلاع سیاست‌گذاران از وضعیت محیط کسب و کار در کشور، شاخص‌های ملی محیط کسب و کار در ایران را تدوین و به‌طور سالانه و فصلی حسب مورد به تفکیک استان‌ها، بخش‌ها و فعالیت‌های اقتصادی، سنجش و اعلام نمایند. اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران در قالب اجرای یک طرح پژوهشی در سال ۱۳۹۴، نسبت به شناسایی و معرفی شاخص‌های ملی پایش محیط کسب و کار اقدام نمود و اجرای طرح ملی پایش محیط کسب و کار را در اواخر سال ۱۳۹۵ با همکاری اتاق‌های تعاون و اصناف ایران در دستور کار خود قرار داد.

گزارش حاضر، سی و پنجمین گزارش فصلی است که اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران با رویکرد تلفیق داده‌های پیمایشی با داده‌های آماری بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین^۱ ارائه نموده است. در این گزارش، داده‌های پیمایشی حاصل از ادراک سنجی از وضعیت مؤلفه‌های محیط کسب و کار کشور در بهار ۱۴۰۴، ۲۶۷۲ فعال اقتصادی زیرمجموعه سه اتاق و با استفاده از روش تکمیل پرسشنامه الکترونیکی (CAWI^۲) و همچنین آمارگیری تلفنی با کمک رایانه (CATI^۳) صورت گرفته است و داده‌های آماری نیز از منابع آماری رسمی کشور تهیه و مورد استفاده قرار گرفته‌اند. امید است نتایج این طرح بتواند نقشه راه روشنی برای برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در جهت بهبود محیط کسب و کار کشور فراهم آورد.

شایان ذکر است به دلیل شیوع ویروس کرونا در کشور از اسفند ماه سال ۹۸، شاخص ملی محیط کسب و کار با احتساب اثر کرونا به عنوان یکی از موانع کسب و کار محاسبه شده است و در پاییز ۱۴۰۱، به دلیل کاهش اثرگذاری شاخص مذکور در محیط کسب و کار، از محاسبات حذف شده است.

-
1. Schein
 2. Computer Assisted Web Interviewing
 3. Computer Assisted Telephone Interviewing

چکیده نتایج

بر اساس نتایج حاصل از پایش ملی محیط کسب و کار ایران در بهار ۱۴۰۴، ۵/۹۵ (نمره بدترین ارزیابی ۱۰ است) محاسبه شده که نشان می دهد فضای محیط کسب و کار به طور جزئی مساعدتر از وضعیت این شاخص در ارزیابی فصل گذشته (زمستان ۱۴۰۳ با میانگین ۶/۰۱) است.

در بهار ۱۴۰۴ فعالان اقتصادی مشارکت کننده در این پایش، به ترتیب سه مؤلفه ۱- غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات ۲- دشواری تأمین مالی از بانک ها و ۳- بی ثباتی سیاست ها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار را نامناسب ترین مؤلفه های محیط کسب و کار کشور نسبت به سایر مؤلفه ها ارزیابی نموده اند.

بر اساس یافته های این طرح در بهار ۱۴۰۴ استان های خراسان رضوی، البرز و اصفهان به ترتیب دارای مساعدترین وضعیت محیط کسب و کار نسبت به سایر استان ها ارزیابی شده اند.

بر اساس یافته های طرح، میانگین ظرفیت فعالیت (واقعی) بنگاه های اقتصادی شرکت کننده در فصل بهار ۱۴۰۴ معادل ۴۰/۰۹ درصد بوده است که نسبت به زمستان ۱۴۰۳ (۴۱/۳۵ درصد) کاهش ۱/۲۶ درصدی داشته است.

بر اساس نتایج این پایش در بهار ۱۴۰۴، وضعیت محیط کسب و کار در بخش کشاورزی (۵/۹۰) در مقایسه با بخش های صنعت (۵/۸۸) و خدمات (۵/۸۳) نامناسب تر ارزیابی شده است.

در بین رشته فعالیت های اقتصادی برحسب طبقه بندی استاندارد ISIC.rev4، رشته ۱- سلامت انسان و مددکاری اجتماعی، ۲- مالی و بیمه و ۳- استخراج معدن دارای بهترین وضعیت محیط کسب و کار و رشته فعالیت های ۱- خدمات مربوط به تأمین جا و غذا، ۲- آموزش و ۳- املاک و مستغلات، بدترین وضعیت محیط کسب و کار را در مقایسه با سایر رشته فعالیت های اقتصادی در کشور داشته اند.

بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین، شاخص ملی محیط کسب و کار ایران در بهار ۱۴۰۴، عدد ۶/۱۳ (عدد ۱۰ بدترین ارزیابی است) به دست آمده است که به صورت جزئی مناسبتر از وضعیت این شاخص در ارزیابی فصل گذشته (زمستان ۱۴۰۳ با میانگین ۶/۱۶) است. میانگین ارزیابی محیط اقتصادی عدد ۶/۶۴ است که در ارزیابی فصل گذشته عدد ۶/۶۸ حاصل شده بود و میانگین ارزیابی محیط نهادی عدد ۵/۷۲ است که در فصل گذشته عدد ۵/۷۴ ارزیابی شده بود. بر این اساس، محیط قانونی و حقوقی با عدد ۵/۳۶ و محیط مالی با عدد ۸/۲۲ به ترتیب مساعدترین و نامساعدترین محیط ها بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین بوده اند. لازم به ذکر است که شاخص شین به دلیل در نظر گرفتن وزن عوامل مختلف در محاسبه، از دقت بیشتری نسبت به شاخص کل کشور برخوردار است.

در ادامه گزارش، روش شناسی انجام پایش، جداول و نمودارهای آماری به همراه تحلیل نتایج به طور مبسوط شرح داده شده است.

بخش اول: روش‌شناسی گزارش

مطابق با ماده ۴ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار، اتاق‌ها موظف هستند به منظور اطلاع سیاست‌گذاران از وضعیت محیط کسب و کار در کشور، شاخص‌های ملی محیط کسب و کار در ایران را تدوین و به‌طور سالانه و فصلی حسب مورد به تفکیک استان‌ها، بخش‌ها و فعالیت‌های اقتصادی، سنجش و اعلام نمایند. مطابق با همین مأموریت، مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران با همکاری اتاق‌های اصناف و تعاون ایران اقدام به برنامه‌ریزی برای جمع‌آوری اطلاعات و محاسبه شاخص ملی محیط کسب و کار ایران بر اساس ۷۰ مؤلفه پیمایشی و آماری کرده است که مولفه‌ها از نتایج اجرای طرح مطالعاتی در همین خصوص به‌دست آمده‌اند. اطلاعات ۲۸ مؤلفه پیمایشی از روش تکمیل پرسشنامه با همکاری فعالان اقتصادی (تعیین شده با روش‌های نمونه‌گیری) به‌دست می‌آید و برای کسب اطلاع درمورد ۴۲ مؤلفه آماری از منابع اطلاعاتی و آمار رسمی کشور که تا زمان انتشار نشریه به‌روزرسانی می‌شوند، استفاده می‌شود و در نهایت، شاخص‌های ملی پایش محیط کسب و کار ایران به تفکیک ملی، استان، بخش‌های عمده و رشته فعالیت‌های اقتصادی محاسبه شده‌اند.

معرفی مؤلفه‌های طرح پایش

مطابق مدل ارائه شده برای محاسبه شاخص محیط کسب و کار در ایران، شاخص ملی محیط کسب و کار از طریق انجام محاسبات بر روی ۷۰ نماگر که شامل ۲۸ مؤلفه پیمایشی و ۴۲ مؤلفه آماری که از عوامل مختلف و قابل احصای مؤثر بر اداره واحدهای تولیدی در ایران معرفی شده است، حاصل می‌شود. قابل ذکر است مؤلفه‌های پیمایشی و آماری مورد استفاده در محاسبه فضای کسب و کار کشور به صورت زیر تعریف شده‌اند:

الف: مؤلفه‌های پیمایشی:

۱. نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۲. برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۳. بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۴. بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
۵. غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۶. رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۷. تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌ رغبتی به خرید محصولات ایرانی
۸. تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۹. وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
۱۰. رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات

۱۱. دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۱۲. فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۱۳. ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۱۴. ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۱۵. وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار
۱۶. ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۱۷. عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۱۸. فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۱۹. دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۲۰. کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۲۱. کمبود تقاضا در بازار
۲۲. کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۲۳. کمبود نیروی کار ماهر
۲۴. محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۲۵. محدودیت دسترسی به آب
۲۶. محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)
۲۷. فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۲۸. موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب‌وکار در دستگاه‌های اجرایی

ب. مؤلفه‌های آماری:

محیط نهادی

- نماگر ۱. محیط سیاسی (تأثیر عوامل سیاسی - امنیتی بر اداره بنگاه‌ها)
 - ۱-۱. تعداد مطبوعات دارای مجوز و فعال (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)
 - ۲-۱. تعداد سرقت (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)
 - ۳-۱. تعداد سازمان‌های مردم‌نهاد (سمن) - (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

نماگر ۲. محیط علمی- آموزشی (مهارت و تحصیلات نیروی انسانی)

۲.۱- دانش آموخته‌های مراکز فنی حرفه‌ای (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۲.۲- تعداد دانش آموخته‌های دانشگاهی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۲.۳- نرخ باسوادی ۶ ساله و بالاتر

۲.۴- تعداد دانش‌آموزان به ازای هر کلاس

نماگر ۳. محیط فرهنگی (فرهنگ، رضایت‌مندی و فرهیختگی نیروی انسانی)

۳.۱- تعداد صندلی‌های سینما (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۳.۲- تعداد فرهنگ‌سراها و کتابخانه‌های عمومی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۳.۳- تعداد عناوین کتاب‌های منتشر شده در استان (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۳.۴- تعداد خواسته‌های بازگشت به کار در هیأت‌های تشخیص دعاوی کار نسبت به کل شاغلان استان

نماگر ۴. فناوری و نوآوری

۴.۱- شاخص استانی فناوری اطلاعات

۴.۲- تعداد کاربران اینترنت (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۴.۳- تعداد شرکت‌های دانش‌بنیان (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

نماگر ۵. محیط قانونی و حقوقی (حاکمیت قانون، تضمین‌های حقوق مالکیت و عملکرد دادگستری)

۵.۱- نرخ رسیدگی به پرونده‌های قضایی (درصد از ورودی)

۵.۲- امتیاز قضایی و اداری (تخصیصی گزارش‌های عملکرد استانی قوه قضائیه)

۵.۳- میانگین زمان رسیدگی به هر پرونده ورودی (روز)

۵.۴- تعداد پرونده‌های مطالبه طلب (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

نماگر ۶. ساختار و عملکرد دولت

۶.۱- تعداد کارمندان دستگاه‌های دولتی و حکومتی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۶.۲- پرداخت‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (عملکرد بودجه عمرانی)

محیط اقتصادی

نماگر ۷. محیط کلان (ثبات اقتصاد کلان، ساختارهای اشتغال)

۷.۱- شاخص تورم مصرف کننده

۷.۲- شاخص تورم تولیدکننده

۷.۳- نرخ مشارکت نیروی انسانی (درصد)

۷.۴- نرخ بیکاری (درصد)

۷.۵- ارزش صادرات غیرنفتی استان (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۷.۶- نرخ رشد منطقه‌ای (درصد)

نماگر ۸. محیط مالی (تأمین مالی)

۸.۱- سرانه مانده تسهیلات اعطایی

نماگر ۹. محیط جغرافیایی (زیرساخت‌ها، ظرفیت‌های اقلیمی و استانی)

۹.۱- متوسط بارندگی سالانه استان (میلی متر)

۹.۲- تعداد هتل‌های ۴ و ۵ ستاره

۹.۳- تعداد تخت بیمارستانی فعال (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۹.۴- طول راه‌های بین شهری (کیلومتر به ازای هر کیلومتر مربع مساحت)

۹.۵- تعداد انبار و سردخانه (به نسبت مساحت استان)

۹.۶- مساحت مراتع خوب (به نسبت مساحت استان)

۹.۷- ضریب نفوذ بیمه (درصد)

۹.۸- فاصله مرکز استان تا بندر تجاری (آبی) و فعال بین المللی (کیلومتر)

۹.۹- طول راه آهن به مساحت استان (کیلومتر به ازای هر کیلومتر مربع)

۹.۱۰- درصد روستاهای گازرسانی شده از کل روستاهای استان

نماگر ۱۰. ساختار تولید (انحصار، خوشه‌ها، وابستگی به مواد اولیه)

۱۰.۱- تعداد بهره‌برداران کشاورزی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۱۰.۲- درصد مساحت کشت آبی از کل مساحت زیر کشت

۱۰.۳- تعداد معادن در حال بهره‌برداری (به نسبت مساحت استان)

۱۰.۴- تعداد کارگاه‌های صنعتی فعال (به نسبت مساحت استان)

۱۰.۵- سرانه مساحت پروانه‌های ساختمانی صادره در نقاط شهری

لازم به ذکر است که عناوین برخی مولفه‌های آماری با همکاری دستگاه‌های اجرایی ذیربط اصلاح و یا جایگزین شده‌اند.

طرح نمونه‌گیری

از آنجا که استخراج، انتشار داده‌ها و ارائه نتایج حاصل، در سطح متغیرها، اپتیمم شده است و برای اینکه محاسبات از مبنای دقیق آماری برخوردار باشد لذا انتخاب نمونه‌ها (فعالان اقتصادی) بر مبنای طرح نمونه‌گیری است که در ذیل به آن اشاره می‌شود.

هدف کلی:

هدف کلی از این طرح، شناخت وضعیت جاری محیط کسب و کار در ایران و تغییرات آن به صورت فصلی و سالانه است. این هدف از طریق موارد زیر به دست می‌آید:

۱. برآورد فصلی و سالانه شاخص ملی محیط کسب و کار در ایران
۲. برآورد فصلی و سالانه شاخص استانی محیط کسب و کار در ایران
۳. برآورد تغییرات فصلی شاخص محیط کسب و کار در سطح ملی و استانی
۴. برآورد ملی فصلی و سالانه شاخص ملی محیط کسب و کار در ایران در سطح بخش‌های عمده اقتصادی (خدمات، صنعت و کشاورزی)
۵. برآورد ملی فصلی و سالانه شاخص ملی محیط کسب و کار در ایران در سطح فعالیت‌های اصلی اقتصادی (ISIC^۴)

جامعه هدف

مجموعه واحدهایی که طبق تعریف شامل اعضای فعال اتاق‌های بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران، اصناف و تعاون هستند، جامعه هدف طرح را تشکیل می‌دهند. بنابراین اعضای غیرفعال و اعضای که عضو سه اتاق نیستند را پوشش نمی‌دهد.

جامعه آمارگیری

جامعه آمارگیری با حذف اعضای غیر فعال سه اتاق از چارچوب آماری به دست می‌آید.

واحد آماری

واحد آماری، مدیر یک واحد از سه اتاق کشور می‌باشد که در بانک اطلاعاتی سه اتاق ثبت شده است و فعال است.

زمان آماری

زمان آماری برای تکمیل سؤالات پرسشنامه، وضعیت محیط کسب و کار در فصل بهار سال ۱۴۰۴ است.

زمان آمارگیری

زمان آمارگیری خرداد و تیر ماه ۱۴۰۴ بوده است.

روش آمارگیری

به صورت نمونه‌گیری برای مؤلفه‌های پیمایشی و جمع‌آوری داده از منابع رسمی برای مؤلفه‌های آماری است.

روش جمع‌آوری اطلاعات

اطلاعات مورد نیاز این طرح به ۲ روش به دست می‌آید. برای مؤلفه‌های پیمایشی به صورت آمارگیری الکترونیکی و تکمیل پرسشنامه از طریق سامانه اینترنتی توسط واحدهای انتخاب شده در طرح نمونه‌گیری است و برای مؤلفه‌های آماری از روش جمع‌آوری داده‌ها از مراجع رسمی کشور است.

سطح ارائه برآورد

برآوردها بر اساس اهداف طرح به صورت ملی و استانی هستند.

پارامتر مورد نظر

پارامترهای مورد نظر شامل میانگین وزنی شاخص محیط کسب و کار در ایران است.

چارچوب نمونه‌گیری

چارچوب نمونه‌گیری، اعضای فعال سه اتاق هستند.

واحد نمونه‌گیری

واحد نمونه‌گیری واحدهای فعال سه اتاق هستند.

روش نمونه‌گیری

روش نمونه‌گیری، طبقه‌بندی دو مرحله‌ای شده است که واحد نمونه‌گیری مرحله‌ی اول، استان‌ها و واحد نمونه‌گیری مرحله‌ی دوم، براساس بخش عمده اقتصادی است.

در این طرح، علاوه بر برآورد سطوح، برآورد تغییرات نیز مورد نظر است، از این رو از روش نمونه‌گیری چرخشی استفاده می‌شود. نمونه‌گیری چرخشی با ثابت نگه‌داشتن بخشی از واحدهای نمونه بین دو فصل آمارگیری و تغییر بقیه‌ی واحدها، به بهترین نحو، امکان برآورد سطوح و تغییرات را فراهم می‌کند. انجام بهینه‌ی نمونه‌گیری چرخشی، مستلزم به‌کارگیری

نمونه‌ی کلیدی^۵ است. منظور از نمونه‌ی کلیدی، نمونه‌ای است که می‌توان از آن برای تأمین نیازهای چند آمارگیری یا چند دوره از یک آمارگیری، زیرنمونه‌هایی انتخاب کرد. در آمارگیری‌های ادواری، استفاده از نمونه‌ی شاخص ضمن صرفه‌ی اقتصادی، امکان کنترل بهتر عملیات اجرایی و هم‌پوشانی نمونه‌ها در دوره‌های مختلف آمارگیری را فراهم می‌کند.

چارچوب و طراحی نمونه‌ی شاخص

چارچوب نمونه‌گیری مرحله‌ی اول در این طرح، استان‌ها براساس سهم از GDP کشور است که واحدهای نمونه‌گیری مرحله‌ی اول را شامل می‌شود.

چارچوب نمونه‌گیری مرحله‌ی دوم، فهرستی از نام و نشانی، بخش عمده اقتصادی و نام اتاق فعالان اقتصادی از نمونه‌ی شاخص است. روش ساخت این چارچوب، در اتاق‌ها (بازرگانی، تعاون و اصناف) متفاوت از یکدیگر است.

در اتاق بازرگانی، برای ساخت این چارچوب، پیش از اجرای طرح، فعالان اقتصادی در یک محدوده‌ی جغرافیایی مشخص، با استفاده از آمارگیری تلفنی بهنگام می‌شوند. فعالان اقتصادی جدید معرفی شده در هر سال، بر اساس ثبت کارت بازرگانی جدید در ماه‌های انتهایی سال قبل، انتخاب می‌شوند. در اتاق اصناف و تعاون، چارچوب نمونه‌گیری همانند روش قبل است با این تفاوت که فرآیند بهنگام سازی آن دو سال یکبار است.

الگوی چرخش

با توجه به اهداف طرح، الگوی چرخش انتخابی برای این طرح، یک الگوی ۲-۲-۲ است، یعنی طی دوره‌ی نمونه‌ی کلیدی از هر فعال اقتصادی نمونه، حداکثر چهار بار آمارگیری به عمل می‌آید، به این ترتیب که فعال اقتصادی، دو فصل متوالی در نمونه است، سپس به طور موقت برای دو فصل متوالی از نمونه خارج می‌شود، بعد مجدداً برای دو فصل متوالی به نمونه باز می‌گردد و پس از آن تا انتهای سال‌های مربوط به دوره نمونه کلیدی از نمونه خارج می‌شود. در هر فصل، از چهار گروه چرخش که هر یک از سه گروه فعال اقتصادی (بازرگانی، تعاون و اصناف)، آمارگیری می‌شود:

۱- گروهی که برای اولین بار وارد نمونه شده است،

۲- گروهی که برای دومین بار در نمونه است،

۳- گروهی که پس از دو فصل خروج موقت، مجدداً به نمونه وارد شده است،

۴- گروهی که برای آخرین بار در نمونه است.

پس از ساخت گروه‌های چرخش، به هر فصل آمارگیری، بر اساس الگوی چرخش، چهار گروه چرخش منتسب می‌شود تا تمام فعالان اقتصادی متعلق به آن‌ها آمارگیری شوند. به این ترتیب در هر فصل آمارگیری به هر چهار گروه یاد شده مراجعه می‌شود.

تعیین تعداد نمونه

با هدف برآورد شاخص ملی، استانی و رشته فعالیتی کل کشور در هر فصل، تعداد نمونه با استفاده از رابطه زیر محاسبه شده است:

$$n = \frac{z_{0.975}^2 (1 - r)}{\beta^2 r} \cdot (1 + N_r) \cdot Def f$$

که در آن:

β : خطای نسبی برآورد (۰/۰۵)

t : مقدار مفروض شاخص

N_r : نرخ ریزش فعالان اقتصادی نمونه است که برابر با ۰/۴ در نظر گرفته شده است.

$Deff$: اثر طرح (برابر ۲/۵)

پس از محاسبه‌ی اندازه‌ی نمونه در سطح ملی، اندازه‌ی نمونه‌ی مورد نیاز در هر استان، با کمک روش تخصیص بینابین و با توجه به ملاحظات اجرایی و کارشناسی، تعیین می‌شود.

روش برآورد

برای دستیابی به برآوردهای مورد نظر، ابتدا باید داده‌های مربوط به هر یک از فعالیت‌های اقتصادی نمونه و اعضای آن‌ها وزن‌دهی شوند. وزن‌دهی در هر فصل بر اساس اعمال وزن پایه، انجام می‌گیرد. وزنی که پس از اعمال این مراحل وزن‌دهی به‌دست می‌آید، تعیین می‌کند که هر فعال اقتصادی در نمونه، نماینده‌ی چند فعال اقتصادی در جامعه است. پس از وزن‌دهی، برآورد تعداد از جمع وزن‌ها، برآورد نرخ از تقسیم برآوردهای تعداد و برآورد تغییرات بین دو دوره‌ی زمانی از اختلاف برآوردهای دو دوره به دست می‌آید.

در جدول ۱، حروف و اعداد به ترتیب نماد گروه چرخش و نوبت آمارگیری از گروه چرخش است.

میزان مشارکت و تعداد نمونه موثر

میزان مشارکت نمونه‌های منتخب نسبت به کل نمونه‌های در نظر گرفته شده برای هر استان در جدول ۳ قابل مشاهده است. نرخ پاسخگویی در اجرای طرح پایش ملی محیط کسب و کار نیز محاسبه شده است. لازم به ذکر است بر اساس جدول ۲، این تعداد نمونه با احتساب نرخ ریزش (عدم همکاری، عدم پاسخگویی، تغییر فعالیت و ..) ۴۰ درصد در نظر گرفته شده است و تعداد نمونه بهینه برای تعمیم نتایج بر اساس اهداف طرح حدود ۳۵۰۰ نمونه است.

لذا ضمن تاکید بر قابل اطمینان بودن نتایج ملی برآوردهای ارائه شده، نتایج استانی طرح با احتیاط بیشتری باید مورد استفاده و استناد کاربران قرار گیرد.

جدول ۱- الگوی چرخش

سال ۱۴۰۳				سال ۱۴۰۲				سال ۱۴۰۱				
زمستان	پاییز	تابستان	بهار	زمستان	پاییز	تابستان	بهار	زمستان	پاییز	تابستان	بهار	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Q4	Q
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	R4	R3	R
-	-	-	-	-	-	-	-	-	S4	S3	-	S
-	-	-	-	-	-	-	-	T4	T3	-	-	T
-	-	-	-	-	-	-	U4	U3	-	-	U2	U
-	-	-	-	-	-	V4	V3	-	-	V2	V1	V
-	-	-	-	-	W4	W3	-	-	W2	W1	-	W
-	-	-	-	X4	X3	-	-	X2	X1	-	-	X
-	-	-	Y4	Y3	-	-	Y2	Y1	-	-	-	Y
-	-	Z4	Z3	-	-	Z2	Z1	-	-	-	-	Z
-	AA4	AA3	-	-	AA2	AA1	-	-	-	-	-	AA
AB4	AB3	-	-	AB2	AB1	-	-	-	-	-	-	AB
AC3	-	-	AC2	AC1	-	-	-	-	-	-	-	AC
-	-	AD2	AD1	-	-	-	-	-	-	-	-	AD

جدول ۲- تعداد واحدهای نمونه طرح به تفکیک استان

تعداد واحدهای نمونه	استان	تعداد واحدهای نمونه	استان
۱۹۲	فارس	۲۰۸	آذربایجان شرقی
۷۷	قزوین	۱۱۱	آذربایجان غربی
۶۸	قم	۷۰	اردبیل
۷۱	کردستان	۳۴۳	اصفهان
۱۸۱	کرمان	۱۸۵	البرز
۷۳	کرمانشاه	۶۲	ایلام
۷۱	کهگیلویه و بویراحمد	۱۶۱	بوشهر
۶۳	گلستان	۱۱۰۹	تهران
۱۱۲	گیلان	۵۳	چهارمحال و بختیاری
۷۷	لرستان	۷۰	خراسان جنوبی
۱۶۱	مازندران	۳۵۶	خراسان رضوی
۱۰۱	مرکزی	۵۰	خراسان شمالی
۱۰۷	هرمزگان	۳۷۸	خوزستان
۷۵	همدان	۶۴	زنجان
۱۰۱	یزد	۶۹	سمنان
۴۸۹۵	کل	۷۶	سیستان و بلوچستان

جدول ۳- میزان مشارکت پاسخگویان در طرح به تفکیک استان

استان	نرخ پاسخگویی (درصد)						
	سال ۹۹	سال ۱۴۰۰	سال ۱۴۰۱	سال ۱۴۰۲	سال ۱۴۰۳	بهار ۱۴۰۳	زمستان ۱۴۰۳ بهار ۱۴۰۴
آذربایجان شرقی	۵۸	۶۰	۶۵	۵۹	۶۳	۵۰	۶۹
آذربایجان غربی	۷۰	۷۳	۶۶	۸۱	۹۲	۸۹	۹۳
اردبیل	۷۴	۶۸	۶۸	۸۵	۷۰	۹۱	۵۹
اصفهان	۸۲	۹۱	۷۰	۸۴	۷۸	۸۱	۵۷
البرز	۵۲	۶۵	۸۱	۸۶	۷۱	۶۱	۶۰
ایلام	۵۹	۵۰	۶۰	۷۰	۸۲	۸۳	۹۲
بوشهر	۴۳	۵۷	۵۷	۶۱	۵۵	۵۷	۴۹
تهران	۴۵	۳۶	۴۲	۳۷	۳۷	۲۹	۵۲
چهارمحال و بختیاری	۷۶	۵۹	۶۰	۶۵	۸۰	۶۹	۸۳
خراسان جنوبی	۶۲	۶۵	۵۳	۴۹	۴۸	۳۶	۴۵
خراسان رضوی	۴۶	۵۰	۳۴	۳۸	۴۳	۳۳	۵۰
خراسان شمالی	۵۹	۵۴	۶۵	۶۳	۶۵	۵۴	۸۰
خوزستان	۴۷	۴۵	۴۸	۵۵	۶۰	۵۸	۵۸
زنجان	۷۳	۷۲	۶۴	۷۹	۷۸	۷۹	۸۴
سمنان	۷۳	۷۹	۶۳	۷۴	۷۴	۷۵	۷۱
سیستان و بلوچستان	۵۰	۴۹	۷۲	۷۰	۷۸	۸۹	۴۹
فارس	۵۵	۵۷	۵۸	۵۵	۵۶	۵۸	۵۷
قزوین	۵۴	۵۸	۸۰	۷۸	۹۳	۹۶	۹۴
قم	۴۹	۷۸	۵۸	۶۲	۷۴	۷۸	۷۶
کردستان	۶۸	۷۰	۶۲	۷۰	۷۱	۶۸	۵۶
کرمان	۵۱	۶۴	۶۰	۵۲	۴۷	۳۷	۵۶
کرمانشاه	۶۷	۶۸	۷۰	۷۵	۷۵	۵۹	۷۹
کهگیلویه و بویراحمد	۵۳	۵۰	۵۴	۳۱	۳۲	۳۱	۴۱
گلستان	۵۹	۵۵	۶۸	۶۶	۹۳	۹۱	۸۸
گیلان	۶۰	۵۲	۶۸	۶۸	۶۵	۶۶	۵۷
لرستان	۶۴	۵۴	۵۹	۸۵	۶۴	۶۰	۸۶
مازندران	۵۷	۷۵	۶۶	۷۳	۷۰	۵۱	۷۰
مرکزی	۷۸	۷۹	۷۴	۷۱	۷۷	۸۷	۸۵
هرمزگان	۵۱	۴۸	۵۶	۵۰	۵۶	۶۲	۳۲
همدان	۵۱	۵۲	۵۴	۵۲	۶۸	۵۴	۵۳
یزد	۵۹	۶۰	۵۷	۶۴	۷۷	۹۱	۷۱
کل	۵۶	۵۸	۵۷	۵۷	۵۹	۵۵	۶۰

محاسبه شاخص کل محیط کسب و کار

پس از استخراج داده‌های پیمایشی، ابتدا برای هر مؤلفه، میانگین ارزیابی اعضای اتاق‌های هر استان در هر بخش q_{ij} محاسبه می‌شود. در فرمول زیر q_{ijk} مشارکت‌کننده‌ها (n) هر استان (i) در هر بخش (j) است و اندیس k نشان‌دهنده رای‌دهنده مورد نظر (اعضای اتاق‌های سه‌گانه) است.

$$q_{ij} = \frac{\sum_{k=1}^n q_{ijk}}{n_{ij}}$$

وزن نمونه‌گیری بر اساس استان، بخش عمده اقتصادی و اتاق تعیین می‌شود و در محاسبه میانگین q_{ij} لحاظ می‌شود. برای محاسبه شاخص کل از ترکیب وزنی جزء داده‌های آماری (Hard Data) با نسبت ۲۰٪ و جزء مولفه‌های پیمایشی (Survey Data) با نسبت ۸۰٪ استفاده می‌شود. روش انجام محاسبه به طول کامل در طرح پژوهشی توضیح داده شده است.

نرمال‌سازی و ترکیب داده‌های آماری (Hard Data)

به منظور نرمال کردن داده‌های آماری، ابتدا داده‌های آماری خام را که از مراکز آماری مختلف به تفکیک استان‌ها جمع‌آوری شده است، با تقسیم بر جمعیت استان به صورت نسبی و قابل مقایسه تبدیل می‌شود. سپس بر اساس روش فاصله از مرز^۶ که در اغلب مطالعات بین‌المللی مانند شاخص سهولت انجام کسب و کار بانک جهانی یا شاخص توسعه انسانی سازمان ملل متحد بکار می‌رود- داده‌های آماری نسبی به داده‌های نرمال شده تبدیل می‌شود.

در روش فاصله از مرز، نمره فاصله از مرز، شکاف بین عملکرد یک استان از معیار بهترین عملکرد در میان استان‌ها و در طی زمان به دست می‌آید. محاسبه نمره فاصله از مرز برای هر استان دو گام اصلی دارد.

اولین گام نرمال کردن داده‌های جمع‌آوری شده از هر یک از مولفه‌های دارای بار مثبت مانند نرخ باسوادی در هر استان که با استفاده از یک تبدیل خطی با فرمول زیر با توجه به مقیاس مورد نظر (۱ بهترین عملکرد و ۱۰ بدترین عملکرد) انجام می‌شود:

$$P_{norm} = \left(9 \times \frac{w - P}{w - f} \right) + 1$$

که در فرمول بالا w بزرگترین و f کوچکترین نمره مولفه در میان همه استان‌ها در کل طول دوره محاسبه شاخص است و P نمره نرمال نشده استان و P_{norm} داده نرمال شده یا نمره فاصله از مرز برای هر یک از اجزاء مولفه‌های شاخص است.

برای هر یک از مولفه‌های دارای بار منفی مانند تعداد نسبی سرقت‌ها در هر استان با استفاده از تبدیل خطی با فرمول زیر با توجه به مقیاس مورد نظر (۱ بهترین عملکرد و ۱۰ بدترین عملکرد) انجام می‌شود:

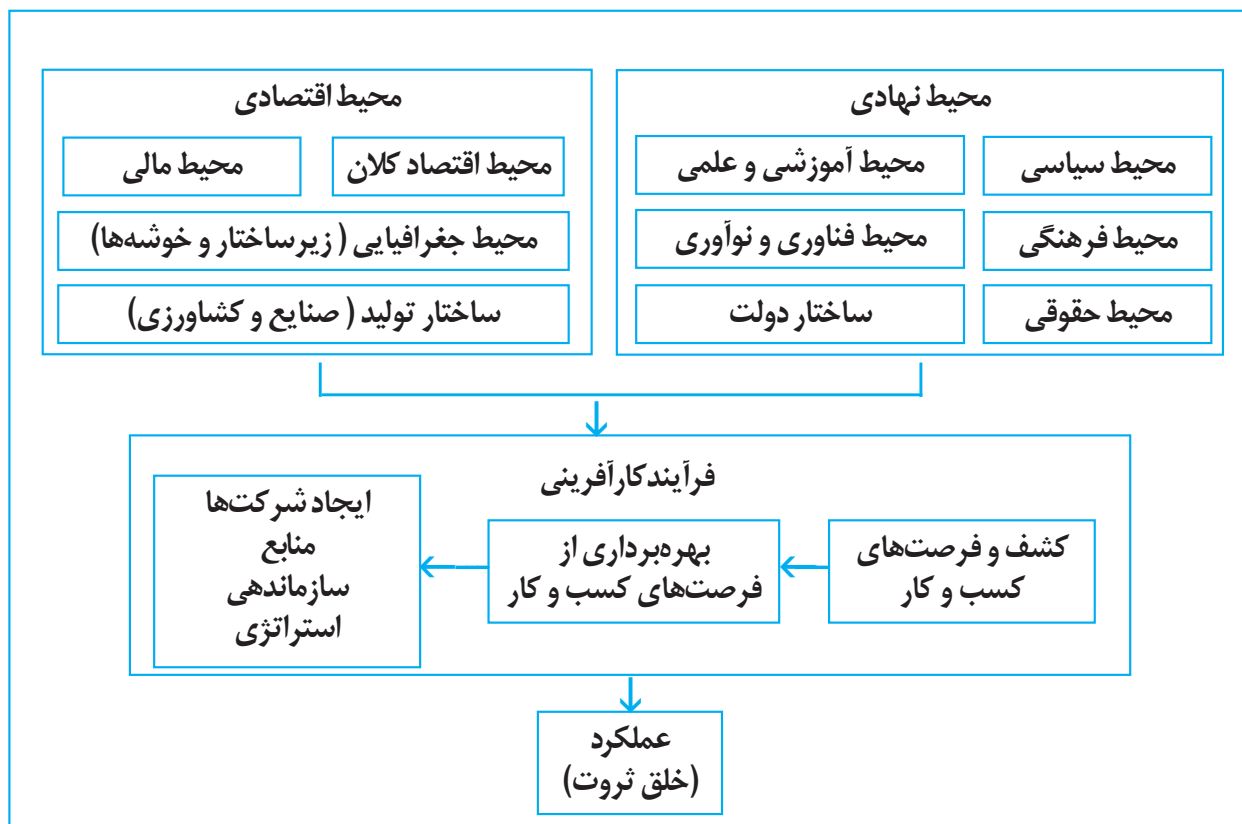
$$P_{norm} = \left((-9) \times \frac{w - P}{w - f} \right) + 10$$

دومین گام، محاسبه میانگین ساده هر یک از نمره‌های فاصله از مرز برای هر یک از بخش داده‌های آماری نماگرها است.

آشنایی با نظریه عمومی کار آفرینی شین

بر اساس نظریه عمومی کار آفرینی شین، می توان دو مجموعه عوامل محیطی معین را به محیط اقتصادی و محیط نهادی تفکیک کرد. عوامل محیط اقتصادی شامل محیط اقتصاد کلان، محیط مالی، ساختار تولید و محیط جغرافیایی و عوامل محیط نهادی شامل محیط سیاسی، محیط حقوقی، محیط فرهنگی و محیط آموزشی و علمی، محیط فناوری و نوآوری و ساختار دولت می شود. این دو مجموعه عوامل بر کسب و کارهای موجود و بر فرآیند کار آفرینی که در واقع نقطه آغازین کسب و کار است، اثر می گذارند. هر چه محیط کسب و کار (محیط نهادی و اقتصادی) شرایط بهتری داشته باشد، بهره برداری از فرصت های کار آفرینی بیشتر است و هر چه بهره برداری از فرصت های کار آفرینی در جامعه ای بیشتر باشد، عملکرد اقتصاد آن کشور و خلق ارزش و ثروت در آن جامعه بیشتر می شود.

شکل ۱. مدل مفهومی بسط یافته محیط کسب و کار بر اساس نظریه عمومی کار آفرینی شین

بخش دوم: جداول آماری، نمودارها و تحلیل آماری

شاخص ملی محیط کسب و کار

جدول ۴ - شاخص ملی محیط کسب و کار

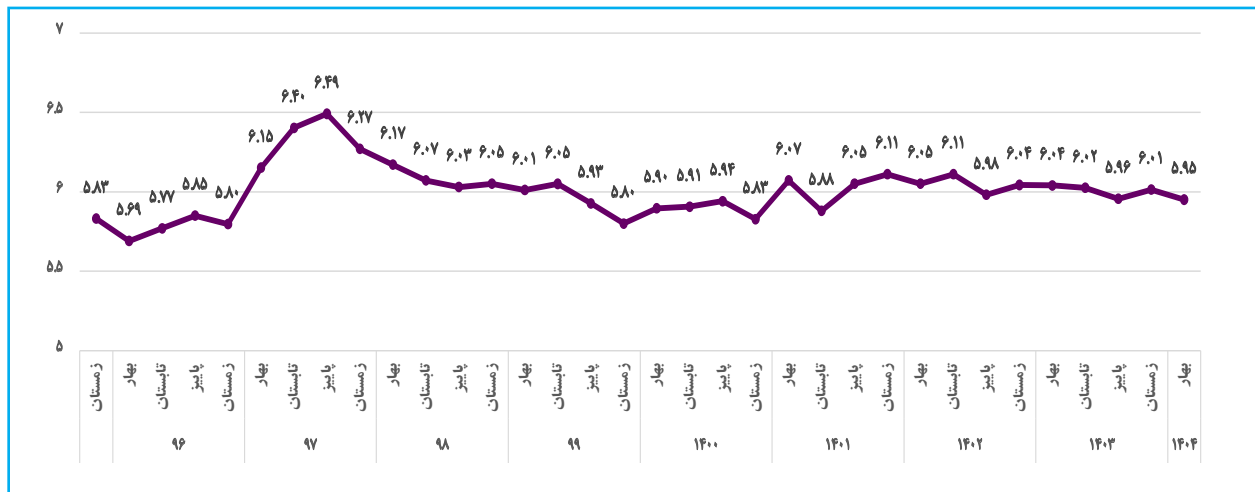
سال ۹۹	سال ۱۴۰۰	سال ۱۴۰۱	سال ۱۴۰۲	سال ۱۴۰۳	بهار ۱۴۰۳	زمستان ۱۴۰۳	بهار ۱۴۰۴	درصد تغییرات فصل بهار نسبت به * فصل گذشته	فصل مشابه سال گذشته
۵/۹۵	۵/۸۹	۶/۰۳	۶/۰۵	۶/۰۱	۶/۰۴	۶/۰۱	۵/۹۵	-۱/۰۴	-۱/۴۸

*: مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

نتایج پایش ملی محیط کسب و کار ایران در بهار ۱۴۰۴ عدد ۵/۹۵ (نمره بدترین ارزیابی ۱۰ است) را به عنوان شاخص ملی نشان می دهد که تقریباً مشابه فصل گذشته و به طور بسیار جزئی مساعدتر از وضعیت این شاخص در ارزیابی فصل گذشته (زمستان ۱۴۰۳ با میانگین ۶/۰۱) است.

این ارزیابی بیانگر آن است که از نظر فعالان اقتصادی مشارکت کننده در این پایش، وضعیت برخی مؤلفه های مؤثر بر محیط کسب و کار ایران در بهار ۱۴۰۴ مساعدتر شده است. لازم به ذکر است که این شاخص از طریق ادغام اطلاعات حاصل از مولفه های پیمایشی (۲۸ مؤلفه) و داده های مؤلفه های آماری (۴۲ مؤلفه) به نسبت ۸۰ و ۲۰ محاسبه شده است.

نمودار ۱ - روند شاخص ملی محیط کسب و کار

شاخص بخشی محیط کسب و کار

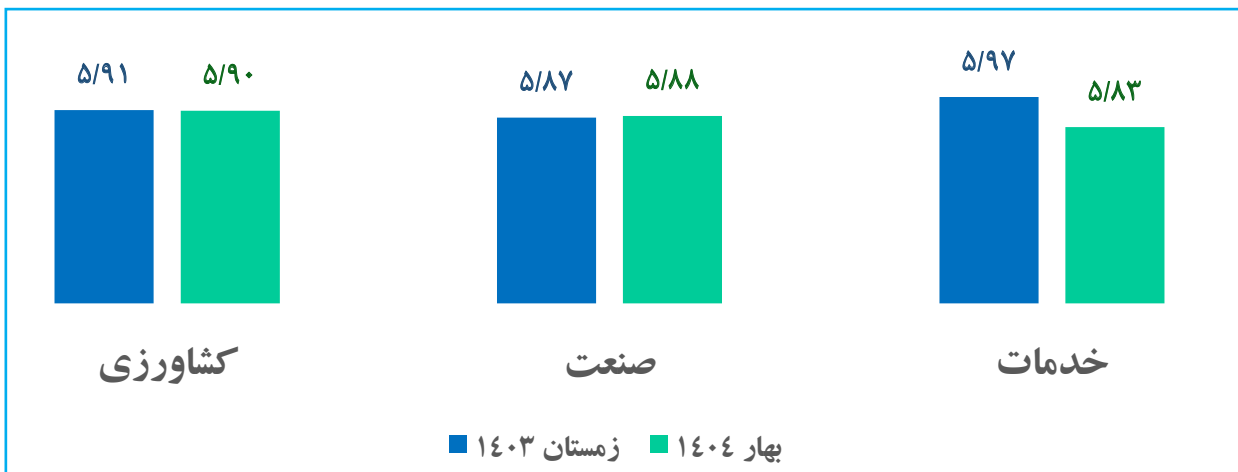
جدول ۵- شاخص محیط کسب و کار بر حسب بخش های عمده اقتصادی

بخش	بهار ۱۴۰۳	زمستان ۱۴۰۳	بهار ۱۴۰۴	درصد تغییرات فصل بهار نسبت به*	
				فصل گذشته	فصل مشابه سال گذشته
کشاورزی	۶/۰۳	۵/۹۱	۵/۹۰	-۰/۰۶	-۲/۱۰
صنعت	۵/۸۸	۵/۸۷	۵/۸۸	۰/۱۳	-۰/۰۸
خدمات	۵/۹۶	۵/۹۷	۵/۸۳	-۲/۳۷	-۲/۲۹

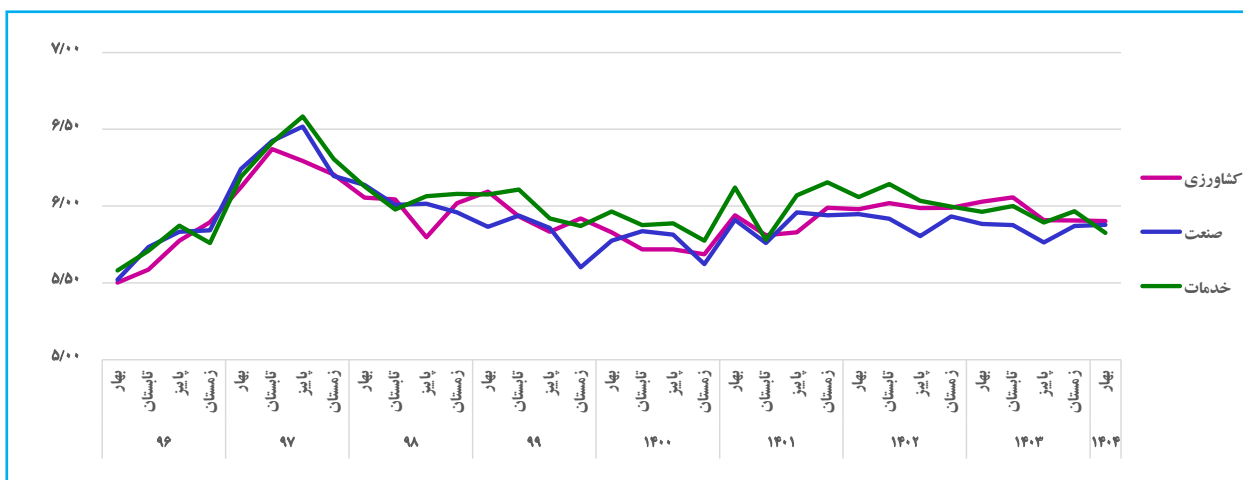
*: منفی بودن درصد تغییرات به معنای بهتر شدن وضعیت نسبت به دوره گذشته است.

با توجه به تقسیم رشته فعالیت ها در سه بخش عمده کشاورزی، صنعت و خدمات، فعالان اقتصادی سراسر کشور در بهار ۱۴۰۴، وضعیت محیط کسب و کار بخش خدمات و بخش کشاورزی را به ترتیب، مساعدترین و نامساعدترین محیط کسب و کار ارزیابی نموده اند.

نمودار ۲- شاخص بخشی محیط کسب و کار

نمودار ۳- شاخص بخشی محیط کسب و کار

جدول ۶ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و سه بخش عمده اقتصادی - بهار ۱۴۰۴

عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)	کل			کشاورزی			صنعت			خدمات		
	زمستان ۱۴۰۳	بهار ۱۴۰۴	درصد تغییرات	زمستان ۱۴۰۳	بهار ۱۴۰۴	درصد تغییرات	زمستان ۱۴۰۳	بهار ۱۴۰۴	درصد تغییرات	زمستان ۱۴۰۳	بهار ۱۴۰۴	درصد تغییرات
	۵/۹۳	۵/۸۵	-۱/۳۲	۵/۹۱	۵/۹۰	-۰/۰۶	۵/۸۷	۵/۸۸	۰/۱۳	۵/۹۷	۵/۸۳	-۲/۳۷
نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول	۳/۸۶	۳/۸۸	۰/۶۰	۳/۸۷	۴/۱۶	۷/۵۵	۳/۷۵	۳/۸۹	۳/۵۵	۳/۹۲	۳/۸۵	-۱/۷۲
برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...	۵/۹۵	۵/۹۹	۰/۷۲	۶/۲۱	۶/۳۱	۱/۶۴	۶/۱۳	۶/۱۳	۰/۰۰	۵/۸۱	۵/۹۲	۱/۹۳
بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان	۵/۱۷	۵/۱۹	۰/۳۹	۴/۹۰	۵/۲۱	۶/۴۱	۵/۲۰	۵/۲۶	۱/۱۱	۵/۱۷	۵/۱۳	-۰/۸۸
بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	۷/۱۸	۷/۰۴	-۱/۹۲	۷/۰۶	۶/۶۹	-۵/۲۴	۷/۳۲	۷/۲۶	-۰/۹۳	۷/۱۰	۶/۹۰	-۲/۷۷
غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	۸/۳۴	۷/۸۲	-۶/۲۷	۸/۲۰	۷/۶۳	-۶/۹۶	۸/۳۷	۷/۸۸	-۵/۸۵	۸/۳۴	۷/۷۹	-۶/۵۹
رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی	۶/۱۳	۶/۲۰	۱/۱۹	۶/۳۴	۶/۴۲	۱/۱۶	۶/۱۶	۶/۴۷	۵/۰۶	۶/۰۸	۵/۹۶	-۲/۱۱
تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بیرغبتی به خرید محصولات ایرانی	۴/۸۷	۴/۸۶	-۰/۲۴	۵/۲۶	۴/۷۱	-۱۰/۵۶	۴/۶۹	۴/۷۲	۰/۷۰	۴/۹۵	۴/۹۸	۰/۵۷
تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	۶/۳۳	۶/۲۸	-۰/۷۷	۶/۳۱	۶/۳۳	۰/۳۸	۶/۱۷	۶/۲۱	۰/۷۳	۶/۴۳	۶/۳۳	-۱/۵۶
وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار	۶/۱۶	۶/۰۹	-۱/۲۰	۵/۶۷	۶/۴۵	۱۳/۸۴	۵/۹۷	۶/۰۵	۱/۳۴	۶/۳۲	۶/۰۸	-۳/۸۱
رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	۶/۷۲	۶/۴۸	-۳/۶۴	۶/۲۴	۶/۱۰	-۲/۱۶	۶/۴۴	۶/۴۲	-۰/۳۶	۶/۹۳	۶/۵۶	-۵/۴۱
دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	۷/۶۸	۷/۴۸	-۲/۷۰	۷/۶۹	۷/۴۸	-۲/۷۲	۷/۷۴	۷/۵۴	-۲/۶۲	۷/۶۵	۷/۴۳	-۲/۹۰
فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی	۶/۰۴	۵/۸۶	-۲/۹۳	۶/۱۰	۵/۹۳	-۲/۷۷	۵/۹۰	۵/۸۴	-۱/۰۲	۶/۱۲	۵/۸۷	-۴/۰۳
ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)	۵/۴۵	۵/۴۳	-۰/۱۸	۵/۳۵	۵/۷۳	۷/۱۳	۵/۴۱	۵/۴۱	۰/۰۰	۵/۴۸	۵/۴۳	-۰/۹۵
ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران	۶/۱۲	۵/۸۳	-۴/۶۶	۶/۵۳	۵/۹۷	-۸/۴۷	۵/۹۶	۵/۸۹	-۱/۱۶	۶/۱۷	۵/۷۷	-۶/۴۹
وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار	۶/۲۹	۶/۲۲	-۱/۱۹	۶/۱۱	۶/۱۴	۰/۴۴	۶/۰۷	۶/۱۳	۱/۰۵	۶/۴۵	۶/۲۹	-۲/۴۲
ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار	۴/۸۸	۴/۷۴	-۳/۰۵	۴/۵۶	۵/۱۳	۱۲/۴۹	۴/۸۰	۴/۶۵	-۳/۲۱	۴/۹۷	۴/۷۷	-۴/۰۸
عرضه کالاهای و محصولات قاچاق در بازار ایران	۵/۹۱	۵/۷۹	-۱/۹۹	۵/۳۹	۵/۸۰	۷/۶۷	۵/۶۹	۵/۵۴	-۲/۶۷	۶/۰۸	۵/۹۸	-۱/۶۳
فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار	۵/۲۰	۵/۱۲	-۱/۴۱	۴/۷۸	۵/۱۶	۷/۹۲	۵/۱۴	۵/۰۹	-۰/۹۶	۵/۲۸	۵/۱۵	-۲/۵۲
دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار	۶/۴۹	۶/۰۸	-۶/۲۰	۶/۹۳	۶/۶۲	-۴/۴۷	۶/۲۹	۵/۹۶	-۵/۲۲	۶/۵۶	۶/۱۲	-۶/۶۸
کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه	۶/۰۱	۵/۹۷	-۰/۷۴	۵/۹۲	۶/۱۲	۳/۳۱	۶/۰۵	۶/۰۱	-۰/۷۱	۵/۹۹	۵/۹۲	-۱/۲۷
کمبود تقاضا در بازار	۵/۴۶	۵/۳۱	-۲/۶۷	۴/۸۰	۴/۸۹	۱/۹۰	۵/۱۷	۵/۲۳	۱/۲۲	۵/۷۰	۵/۴۲	-۴/۸۹
کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز	۵/۸۳	۵/۷۸	-۰/۸۵	۵/۸۶	۵/۷۹	-۱/۲۸	۵/۸۳	۵/۸۶	۰/۰۳	۵/۸۲	۵/۷۱	-۱/۹۰
کمبود نیروی کار ماهر	۵/۹۲	۵/۹۶	۰/۷۳	۵/۸۹	۶/۰۲	۲/۲۱	۶/۰۷	۶/۲۴	۲/۸۵	۵/۸۳	۵/۷۳	-۱/۶۷
محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت	۴/۸۹	۵/۶۴	۱۵/۲۱	۵/۰۰	۵/۱۶	۳/۲۶	۴/۶۹	۵/۵۵	۱۸/۲۰	۵/۰۰	۵/۷۵	۱۴/۹۸
محدودیت دسترسی به آب	۳/۹۲	۴/۲۴	۷/۹۴	۴/۶۳	۵/۰۸	۹/۷۸	۴/۰۶	۴/۳۴	۶/۸۵	۳/۷۷	۴/۰۶	۷/۸۲
محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)	۶/۱۳	۶/۰۲	-۱/۷۵	۶/۰۵	۶/۳۴	۴/۷۶	۶/۵۲	۶/۳۷	-۲/۲۷	۵/۸۹	۵/۷۱	-۳/۱۶
فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی	۶/۲۶	۶/۰۲	-۳/۸۷	۶/۰۵	۵/۸۰	-۴/۲۴	۶/۱۰	۵/۹۸	-۲/۱۲	۶/۳۸	۶/۰۸	-۴/۷۷
موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	۶/۱۹	۶/۱۱	-۱/۳۰	۶/۶۲	۶/۲۹	-۴/۸۶	۶/۲۵	۶/۱۹	-۰/۹۷	۶/۱۱	۶/۰۳	-۱/۳۶

با بررسی اطلاعات جدول ۶ مشاهده می شود که، در هر سه بخش عمده اقتصادی غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات نامساعدترین و در هر سه بخش نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصولات مساعد ترین مولفه (مانع) در ۲۸ مؤلفه پیمایشی پرسش شده از فعالان اقتصادی مشارکت کننده در طرح ارزیابی شده اند.

علاوه بر این، مهمترین موانع کسب و کار بیان شده توسط فعالان اقتصادی هریک از سه بخش عمده اقتصادی در قالب جدول ۷ نشان داده شده است.

جدول ۷ - مهم ترین موانع کسب و کار بیان شده توسط فعالان اقتصادی به تفکیک بخش های عمده اقتصادی

الویت	مجموعه		۱	۲	۳	۴	۵
	زمستان ۱۴۰۳	بهار ۱۴۰۴					
کل	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	دخالت های غیر منطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت ها در بازار	
	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیر استاندارد و تقلبی در بازار	
کشاورزی	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دخالت های غیر منطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت ها در بازار	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه های اجرایی	
	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دخالت های غیر منطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت ها در بازار	وجود رقابت غیر منصفانه شرکت ها و مؤسسات دولتی یا شبه دولتی در بازار	
صنعت	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	محدودیت دسترسی به حامل های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	
	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	رویه های سختگیرانه اداره های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	
خدمات	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	دخالت های غیر منطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت ها در بازار	
	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیر استاندارد و تقلبی در بازار	

همان طور که در جدول ۷ مشاهده می شود اولویت اول هر سه بخش کشاورزی، صنعت و خدمات غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات، اولویت دوم هر سه بخش کشاورزی، صنعت و خدمات دشواری تأمین مالی از بانک ها و اولویت سوم در هر سه بخش بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار به عنوان مهمترین مشکلات کسب و کار توسط فعالان اقتصادی بیان شده است.

شاخص استانی محیط کسب و کار

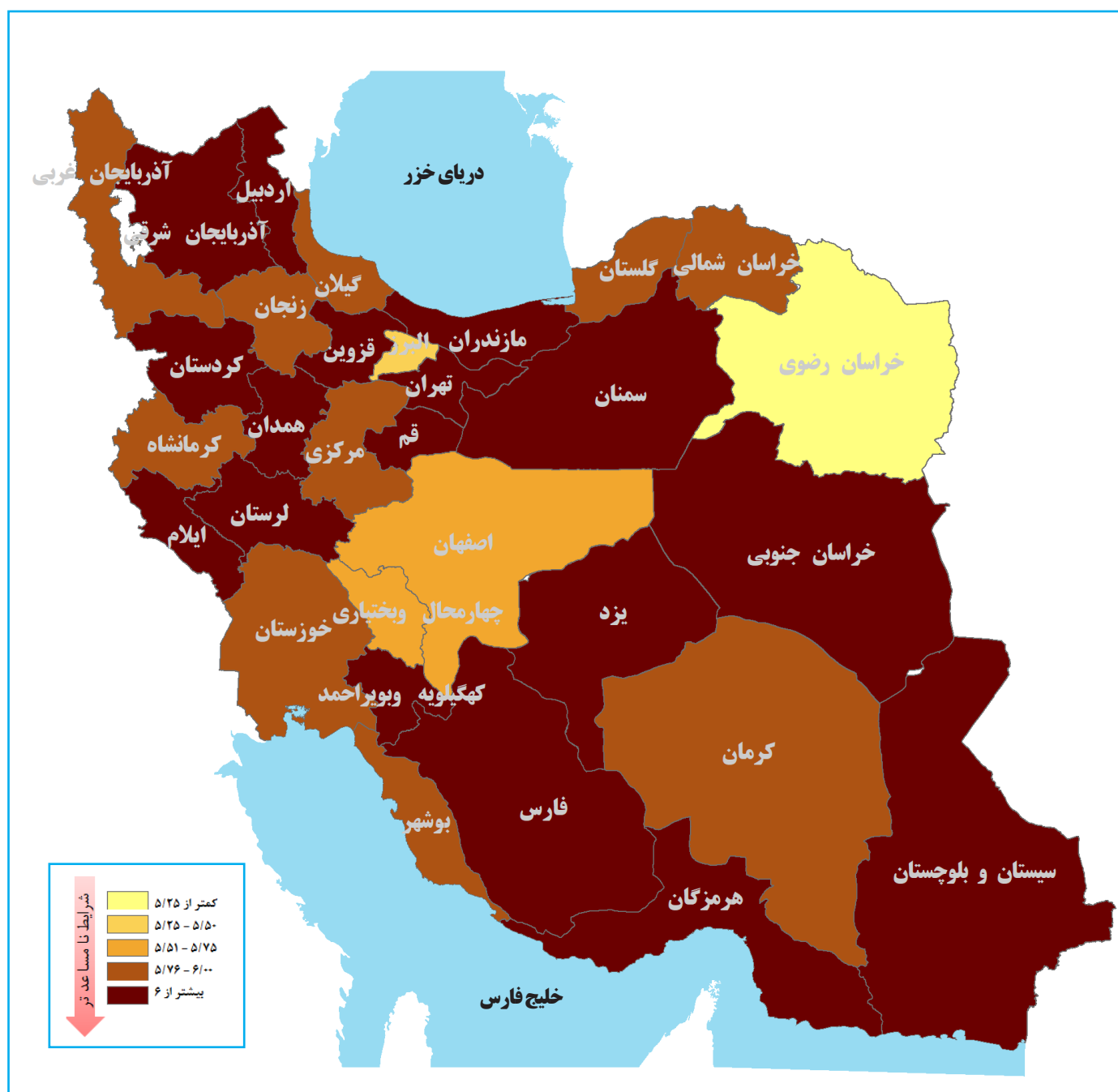
جدول ۸ - شاخص استانی محیط کسب و کار

استان	سال ۹۹	سال ۱۴۰۰	سال ۱۴۰۱	سال ۱۴۰۲	سال ۱۴۰۳	بهار ۱۴۰۳	زمستان ۱۴۰۳	بهار ۱۴۰۴	درصد تغییرات فصل بهار نسبت به *	
									فصل گذشته	فصل مشابه سال گذشته
آذربایجان شرقی	۵/۵۴	۵/۶۶	۵/۷۹	۵/۹۷	۵/۹۹	۶/۰۴	۵/۹۶	۶/۰۸	۲/۰۲	۰/۶۹
آذربایجان غربی	۵/۳۳	۵/۴۰	۵/۶۰	۵/۸۷	۵/۸۷	۵/۸۷	۵/۷۹	۶/۰۰	۳/۵۷	۲/۱۵
اردبیل	۶/۰۳	۶/۰۹	۶/۲۸	۶/۱۸	۶/۱۲	۶/۲۲	۶/۲۰	۶/۱۶	-۰/۶۶	-۰/۹۹
اصفهان	۶/۰۵	۵/۷۷	۵/۸۲	۵/۹۳	۶/۰۹	۶/۱۷	۵/۸۵	۵/۵۲	-۵/۶۳	-۱۰/۵۱
البرز	۶/۰۰	۵/۹۴	۶/۲۳	۶/۰۷	۵/۶۳	۵/۷۴	۵/۷۲	۵/۴۱	-۵/۴۴	-۵/۷۱
ایلام	۵/۸۳	۵/۷۳	۵/۹۰	۵/۹۵	۵/۸۵	۵/۹۲	۵/۸۷	۶/۰۱	۲/۳۷	۱/۵۹
بوشهر	۶/۰۴	۶/۰۳	۶/۳۹	۶/۱۹	۶/۰۴	۶/۰۶	۵/۹۷	۵/۸۸	-۱/۴۴	-۲/۹۰
تهران	۶/۱۵	۶/۲۴	۶/۱۲	۶/۱۷	۶/۱۷	۶/۲۱	۶/۱۴	۶/۰۳	-۱/۸۳	-۳/۰۰
چهارمحال و بختیاری	۶/۲۱	۶/۱۶	۶/۱۰	۶/۱۹	۵/۸۶	۵/۸۲	۵/۸۷	۵/۶۷	-۳/۴۸	-۲/۵۸
خراسان جنوبی	۵/۷۷	۵/۸۹	۵/۷۹	۵/۹۸	۶/۳۰	۶/۱۲	۶/۱۸	۶/۱۳	-۰/۸۱	۰/۱۶
خراسان رضوی	۵/۹۰	۵/۶۱	۶/۰۴	۶/۲۱	۵/۸۲	۶/۱۲	۵/۵۷	۵/۱۶	-۷/۴۰	-۱۵/۶۳
خراسان شمالی	۶/۰۶	۵/۹۴	۵/۹۸	۶/۰۵	۵/۸۰	۵/۷۵	۵/۶۸	۵/۸۱	۲/۲۹	۱/۱۶
خوزستان	۶/۰۷	۶/۰۱	۵/۹۵	۵/۷۳	۵/۶۴	۵/۶۸	۵/۵۷	۵/۷۹	۳/۸۹	۲/۰۳
زنجان	۵/۳۴	۵/۵۶	۵/۸۴	۵/۷۷	۵/۶۶	۵/۷۸	۵/۶۴	۵/۷۸	۲/۵۹	۰/۱۱
سمنان	۵/۲۲	۵/۳۲	۵/۷۴	۵/۸۳	۶/۰۱	۵/۸۳	۶/۲۵	۶/۲۵	۰/۰۰	۷/۳۵
سیستان و بلوچستان	۶/۲۳	۶/۲۹	۶/۲۵	۶/۳۹	۶/۱۸	۶/۰۶	۶/۲۰	۶/۰۸	-۲/۰۰	۰/۲۳
فارس	۵/۸۰	۵/۶۰	۵/۷۲	۶/۰۸	۶/۲۳	۶/۴۱	۶/۳۵	۶/۴۸	۲/۲۰	۱/۲۴
قزوین	۵/۹۰	۵/۸۸	۵/۷۳	۵/۹۹	۶/۰۶	۶/۰۴	۶/۱۱	۶/۰۷	-۰/۶۱	۰/۶۲
قم	۵/۹۹	۶/۱۶	۶/۲۱	۵/۵۷	۵/۸۹	۵/۸۵	۶/۰۸	۶/۱۵	۱/۱۳	۵/۱۲
کردستان	۶/۲۹	۶/۳۲	۶/۳۸	۶/۳۵	۶/۲۶	۶/۲۴	۶/۲۸	۶/۲۳	-۰/۷۲	-۰/۱۵
کرمان	۶/۲۴	۶/۳۶	۶/۳۳	۵/۹۱	۵/۷۹	۶/۰۲	۵/۶۷	۵/۸۷	۳/۶۲	-۲/۴۸
کرمانشاه	۶/۱۱	۶/۱۷	۵/۹۹	۵/۹۸	۵/۹۳	۵/۷۹	۵/۹۲	۵/۸۳	-۱/۳۸	۰/۸۱
کهگیلویه و بویراحمد	۵/۹۷	۵/۸۶	۵/۸۵	۵/۹۶	۶/۲۴	۶/۰۷	۶/۴۲	۶/۲۳	-۲/۹۶	۲/۶۷
گلستان	۶/۰۵	۶/۱۹	۶/۲۵	۵/۹۷	۶/۰۳	۶/۱۰	۵/۹۵	۵/۸۳	-۱/۹۲	-۴/۳۳
گیلان	۵/۶۴	۵/۷۰	۶/۱۱	۶/۱۷	۵/۹۴	۶/۱۱	۵/۷۳	۵/۹۷	۴/۱۷	-۲/۳۰
لرستان	۵/۹۴	۵/۹۴	۶/۰۷	۶/۰۹	۵/۹۹	۶/۰۲	۶/۱۱	۶/۲۱	۱/۷۲	۳/۲۱
مازندران	۵/۸۶	۵/۷۶	۵/۹۲	۶/۰۱	۶/۱۸	۶/۱۱	۶/۳۷	۶/۱۷	-۳/۲۲	۱/۰۳
مرکزی	۵/۳۸	۵/۱۵	۵/۴۵	۵/۵۵	۵/۷۴	۵/۵۷	۵/۸۰	۵/۹۹	۳/۱۹	۷/۶۱
هرمزگان	۶/۰۸	۵/۹۴	۶/۲۲	۶/۲۹	۶/۲۰	۶/۳۴	۶/۴۰	۶/۲۸	-۱/۹۹	-۱/۰۵
همدان	۵/۸۹	۵/۸۵	۵/۹۴	۵/۹۵	۵/۹۴	۵/۷۳	۶/۱۳	۶/۲۴	۱/۷۸	۹/۰۴
یزد	۵/۶۴	۵/۶۵	۵/۸۵	۵/۹۹	۶/۰۳	۵/۹۰	۶/۲۱	۶/۲۵	۰/۷۲	۵/۹۵

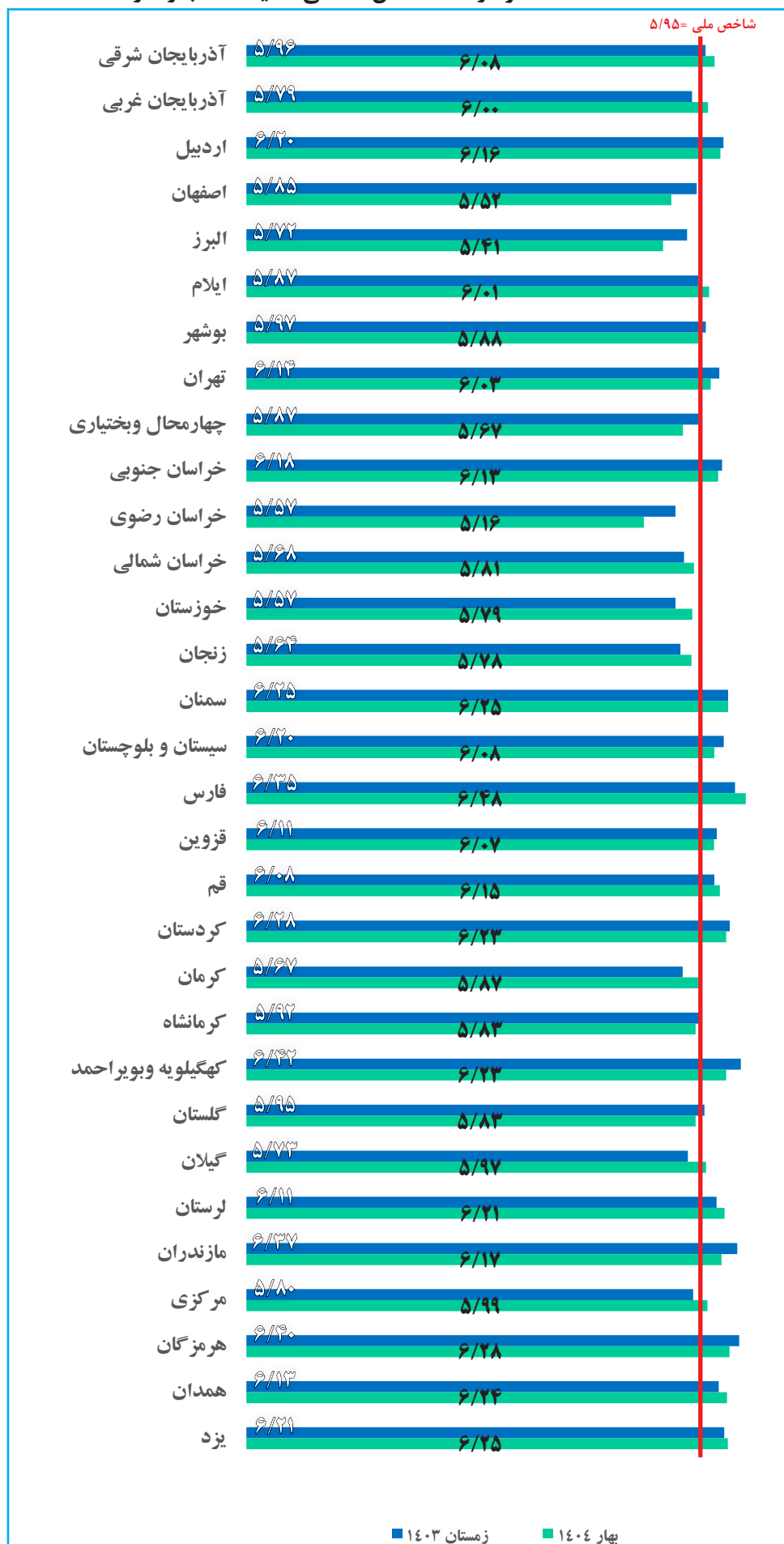
*: مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

طبق جدول ۸، نتایج ارزیابی طرح پایش در بهار ۱۴۰۴ نشان می‌دهد که از منظر وضعیت مؤلفه‌های محیط کسب و کار، استان‌های خراسان رضوی، البرز و اصفهان دارای محیط کسب و کار مساعدتری نسبت به سایر استان‌ها بوده‌اند. قابل ذکر است که عدد شاخص برای حدود ۳۵ درصد استان‌های کشور از عدد شاخص ملی فضای کسب و کار کمتر بوده است که در نمودار ۴ قابل مشاهده است. همچنین اختلاف عدد شاخص وضعیت محیط کسب و کار در بهترین و بدترین استان حداکثر معادل ۱/۳۲ واحد است که نشانگر عدم وجود تفاوت قابل توجه در وضعیت عدد شاخص استان‌ها نسبت به یکدیگر است.

شکل ۲ - نقشه موضوعی شاخص استانی محیط کسب و کار

نمودار ۴- شاخص استانی محیط کسب و کار

جدول ۹ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و استان‌ها - بهار ۱۴۰۴

استان	موقعه	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول																													
		برداشتهای سلیقمای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ... پیامدهای طرفهای قراردادهای معامله به اجرای تعهدات و عدم هماهنگی بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویههای اجرایی تأثیر بر کسب و کار غیرقابل پیشبینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات رویههای سختگیرانه ادارههای کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی تعیین عمومی به خرید کالاهای خارجی و تیر خشی به خرید محصولات ایرانی تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تبلیغی در بازار وجود رقابت غیرمنصفانه شرکتها و مؤسسات دولتی یا شبهدولتی در بازار رویه ملی نامعادلانه ممیزی و دریافت مالیات دشواری تأمین مالی بانکهها فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی ضعف زیرساختهای حمل و نقل (جادهای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری) ضعف دادهگاهها در رسیدگی به شکایات و پیگرد مؤثر متقاضیان به حقوق دیگران																													
یزد	همدان	هرمزگان	مرکزی	مازندران	لرستان	گیلان	گلستان	کهگیلویه و بویراحمد	کرمانشاه	کرمان	کردستان	قم	قزوین	فارس	سیستان و بلوچستان	سمنان	زنجان	خوزستان	خراسان شمالی	خراسان رضوی	خراسان جنوبی	چهارمحال و بختیاری	تهران	بوشهر	ایلام	البرز	اصفهان	اردبیل	آذربایجان غربی	آذربایجان شرقی	کل کشور
۳۲۸	۴۱۴	۳۲۶	۳۳۳	۵۱۹	۵۰۰	۴۶۰	۴۰۴	۴۱۳	۷۸۳	۵۲۰	۴۳۴	۳۹۰	۳۳۹	۴۳۶	۳۷۶	۴۱۹	۴۰۷	۳۲۴	۳۲۴	۴۳۲	۴۳۲	۳۵۲	۴۲۷	۴۱۱	۴۱۸	۷۲۴	۳۰۵	۳۰۴	۳۸۸	۳۵۶	۳۸۸
۵۲۶	۵۰۰	۵۳۹	۵۳۳	۵۵۱	۵۸۱	۵۳۳	۶۱۰	۴۶۳	۴۳۲	۶۰۰	۵۳۴	۵۸۹	۵۴۸	۵۵۶	۴۵۶	۵۴۵	۴۱۳	۵۱۹	۴۵۹	۴۴۵	۶۲۹	۵۵۶	۵۴۸	۵۳۰	۵۱۱	۴۱۹	۴۲۲	۵۳۶	۴۸۴	۵۱۹	
۷۳۳	۷۱۴	۷۳۵	۶۹۳	۶۹۱	۶۸۰	۷۰۳	۵۷۹	۷۰۰	۷۰۹	۷۲۱	۷۴۹	۷۱۰	۷۵۷	۷۵۸	۵۸۵	۷۶۰	۷۲۱	۶۷۵	۵۶۹	۵۳۳	۷۷۰	۸۱۳	۷۶۴	۶۳۹	۶۵۳	۸۲۷	۷۲۰	۶۸۶	۶۱۸	۷۰۴	
۸۳۰	۷۱۰	۷۱۰	۸۵۱	۸۳۰	۷۷۸	۷۸۳	۶۱۶	۷۹۵	۷۹۳	۷۱۷	۷۷۴	۷۵۷	۸۴۶	۸۳۱	۸۶۱	۸۴۷	۸۳۷	۷۷۴	۷۳۰	۵۹۴	۷۶۳	۸۱۴	۸۱۰	۷۰۳	۸۵۱	۸۴۰	۷۷۸	۷۹۶	۹۳۷	۸۱۴	۷۸۲
۶۴۰	۶۳۰	۶۴۹	۶۱۴	۶۲۹	۶۲۵	۶۴۰	۵۳۹	۷۰۴	۶۳۰	۵۸۷	۶۴۹	۵۷۶	۶۶۸	۶۴۲	۶۳۸	۷۰۷	۶۱۷	۶۵۶	۶۶۴	۵۴۴	۶۰۳	۶۱۷	۶۵۷	۶۰۴	۶۴۱	۵۴۸	۷۷۵	۷۷۵	۵۶۶	۶۳۰	۶۲۰
۵۲۸	۶۰۴	۵۱۷	۵۳۰	۵۱۳	۵۳۵	۴۸۳	۵۳۹	۵۲۴	۴۵۱	۷۹۴	۳۹۴	۵۰۳	۴۵۵	۵۱۳	۴۴۸	۴۴۳	۴۸۱	۴۵۵	۴۹۰	۴۶۷	۵۳۲	۳۸۹	۵۱۳	۴۶۶	۴۹۷	۴۰۵	۴۲۴	۵۳۶	۵۰۰	۴۹۲	۴۸۶
۶۰۳	۷۱۹	۶۲۳	۶۳۲	۶۴۱	۶۹۳	۶۵۱	۶۸۱	۶۱۵	۵۲۴	۶۸۶	۷۳۵	۷۳۵	۷۰۷	۶۶۹	۶۰۶	۶۵۳	۵۲۳	۶۰۴	۵۲۲	۴۹۰	۶۰۴	۵۹۱	۷۰۹	۶۴۷	۵۳۳	۵۳۰	۴۳۱	۶۸۹	۶۲۸	۶۲۸	
۶۴۸	۵۸۵	۶۳۱	۵۸۳	۶۱۰	۶۵۸	۶۱۹	۵۲۴	۵۷۴	۵۹۰	۷۵۳	۶۵۵	۶۶۸	۶۶۸	۶۵۵	۶۳۵	۶۳۰	۶۱۹	۵۲۶	۵۴۱	۵۰۸	۶۶۳	۵۳۴	۶۹۵	۵۸۰	۶۵۵	۵۱۱	۵۴۰	۶۷۲	۶۰۰	۶۴۳	۶۰۹
۷۴۱	۶۸۶	۶۸۴	۶۷۱	۷۳۱	۶۷۷	۶۸۰	۵۷۳	۶۶۰	۶۲۸	۶۵۳	۶۵۵	۶۶۶	۶۶۳	۷۱۱	۷۴۰	۶۱۵	۶۱۹	۶۲۹	۵۱۸	۵۳۰	۷۰۰	۵۶۹	۷۳۹	۶۳۴	۶۴۱	۵۵۳	۵۵۳	۷۰۷	۶۳۹	۶۸۰	۶۴۸
۷۴۶	۸۱۰	۷۶۱	۷۷۹	۷۹۸	۸۶۹	۷۰۷	۶۶۸	۷۷۳	۷۲۳	۶۰۶	۶۶۱	۷۳۱	۷۵۷	۸۰۴	۷۲۳	۸۱۴	۷۷۳	۷۴۴	۷۱۴	۵۳۳	۷۹۱	۷۹۳	۷۹۳								
۶۰۰	۶۹۰	۶۲۷	۵۳۹	۶۲۴	۶۱۸	۶۰۳	۵۳۹	۵۴۰	۵۵۳	۵۷۸	۶۶۹	۵۸۶	۶۱۷	۶۸۳	۵۵۸	۷۱۷	۵۱۱	۵۶۷	۵۴۱	۵۳۳	۶۱۷	۵۳۱	۶۲۶	۶۱۱	۵۳۴	۶۲۳	۶۲۳	۵۷۸	۶۶۶	۶۱۲	۵۸۶
۵۵۳	۵۸۳	۶۱۱	۵۱۶	۶۳۸	۵۸۴	۵۸۹	۶۲۴	۵۳۸	۵۱۹	۵۴۴	۵۵۳	۵۳۰	۵۵۸	۵۸۶	۵۷۱	۴۹۸	۵۸۵	۵۳۴	۵۷۸	۴۷۰	۴۶۶	۴۸۵	۵۵۸	۵۳۵	۶۲۱	۴۲۸	۴۲۶	۵۶۷	۷۱۲	۵۴۳	
۵۰۷	۶۰۰	۶۸۷	۵۹۴	۶۶۳	۶۰۷	۶۰۶	۵۵۵	۵۸۲	۵۴۹	۶۲۳	۷۲۳	۶۲۶	۶۲۵	۶۶۶	۴۹۱	۶۸۶	۶۳۳	۵۶۹	۶۰۰	۵۰۵	۵۹۶	۵۴۳	۶۶۲	۵۹۶	۴۸۰	۳۳۸	۴۴۱	۵۸۲	۷۰۹	۶۲۵	۵۸۳

جدول ۹ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و استان‌ها - بهار ۱۴۰۴ (ادامه)

استان	مؤلفه	کل کشور	آذربایجان شرقی	آذربایجان غربی	اردبیل	اصفهان	البرز	ایلام	بوشهر	تهران	چهارمحال و بختیاری	خراسان جنوبی	خراسان رضوی	خوزستان	زنجان	سمنان	سیستان و بلوچستان	فارس	قزوین	قم	کردستان	کرمان	کرمانشاه	کهگیلویه و بویراحمد	گلستان	گیلان	لرستان	مازندران	مرکزی	هرمزگان	همدان	یزد
استان	مؤلفه	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار	۶۱۵۵	۶۱۵۱	۷۱۰۴	۵۱۵۶	۵۱۳۳	۶۱۲۶	۶۱۱۹	۷۱۱۳	۶۱۰۵	۵۶۹۹	۶۱۷۶	۵۱۲۰	۶۱۰۳	۶۱۹۵	۶۱۷۸	۵۱۵۳	۶۱۴۷	۶۱۸۶	۶۱۵۱	۶۱۲۰	۶۱۰۵	۵۷۹۹	۵۱۵۷	۶۱۳۲	۷۱۱۷	۶۱۰۷	۶۱۲۱	۶۱۹۴	۵۱۹۳	۵۱۸۸
		ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار	۶۱۷۴	۶۱۸۱	۶۱۸۰	۶۱۹۶	۷۱۲۳	۶۱۱۵	۶۱۵۹	۶۱۲۶	۶۱۲۶	۶۱۷۶	۶۱۹۷	۶۱۷۶	۶۱۵۴	۶۱۲۰	۶۱۶۷	۶۱۸۳	۶۱۸۳	۶۱۷۵	۶۱۳۷	۶۱۶۷	۶۱۵۱	۶۱۴۱	۵۱۳۲	۶۱۹۸	۵۱۳۳	۵۱۵۸	۵۱۰۰	۵۱۵۰	۵۱۵۹	۶۱۶۲
استان	مؤلفه	عرضه کالاها و محصولات فاقد در بازار ایران	۵۱۷۹	۵۱۹۸	۵۱۳۹	۶۱۸۱	۶۱۹۲	۶۱۴۲	۶۱۲۳	۶۱۶۳	۶۱۵۸	۶۱۸۰	۶۱۸۱	۶۱۳۹	۵۱۴۱	۶۱۴۰	۵۱۴۸	۶۱۶۴	۶۱۵۷	۶۱۳۳	۶۱۹۳	۶۱۳۷	۶۱۴۴	۵۱۳۶	۵۱۸۷	۶۱۰۰	۶۱۱۱	۶۱۳۵	۵۱۸۹	۵۱۳۸	۵۱۳۷	۵۱۳۷
		فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار	۵۱۱۲	۵۱۱۹	۶۱۸۷	۵۱۷۶	۶۱۸۷	۶۱۸۷	۶۱۸۷	۵۱۰۰	۵۱۶۸	۵۱۳۶	۶۱۷۹	۶۱۷۰	۶۱۷۳	۶۱۳۴	۶۱۵۹	۶۱۶۷	۶۱۸۳	۵۱۰۰	۶۱۴۵	۶۱۰۳	۶۱۶۶	۵۱۱۰	۶۱۴۸	۵۱۲۲	۵۱۲۷	۵۱۲۳	۵۱۶۱	۵۱۹۱	۵۱۲۰	۶۱۴۲
استان	مؤلفه	دخالت‌های غیرمستقیم نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار	۶۱۰۸	۵۱۷۳	۵۱۷۰	۶۱۳۹	۶۱۷۲	۷۱۰۸	۵۱۷۶	۵۱۵۸	۶۱۸۸	۵۱۵۳	۵۱۸۶	۶۱۹۰	۵۱۳۱	۶۱۴۸	۶۱۷۴	۵۱۰۰	۶۱۷۱	۶۱۷۶	۵۱۵۴	۵۱۴۹	۶۱۰۳	۵۱۵۲	۶۱۳۷	۶۱۱۴	۶۱۲۷	۶۱۲۷	۶۱۳۰	۶۱۶۷	۶۱۶۷	۶۱۳۱
		کارگری عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه	۵۱۹۷	۶۱۳۰	۶۱۸۵	۶۱۳۳	۵۱۶۱	۵۱۴۰	۵۱۲۱	۶۱۴۰	۶۱۴۰	۶۱۷۱	۵۱۱۳	۵۱۸۰	۵۱۵۷	۵۱۵۰	۶۱۶۷	۶۱۴۷	۶۱۶۰	۶۱۷۴	۵۱۹۵	۶۱۱۳	۵۱۸۵	۶۱۳۸	۵۱۸۱	۵۱۹۱	۶۱۳۳	۶۱۵۰	۶۱۰۲	۶۱۷۵	۶۱۴۴	۵۱۵۵
استان	مؤلفه	کمبود تقاضا در بازار	۵۱۳۱	۶۱۳۰	۶۱۶۵	۵۱۳۰	۵۱۱۹	۶۱۶۹	۵۱۶۴	۵۱۴۰	۵۱۷۳	۶۱۳۷	۵۱۸۶	۶۱۹۴	۶۱۵۹	۵۱۴۴	۵۱۵۸	۵۱۷۳	۵۱۴۵	۶۱۷۸	۵۱۱۶	۶۱۱۶	۵۱۸۰	۶۱۷۲	۵۱۵۴	۵۱۵۲	۵۱۵۶	۵۱۵۸	۵۱۴۶	۶۱۵۷	۵۱۵۷	۵۱۵۵
		کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز	۵۱۷۸	۵۱۹۱	۶۱۷۰	۶۱۸۵	۵۱۲۹	۵۱۲۷	۵۱۲۷	۵۱۹۱	۶۱۱۶	۶۱۹۵	۶۱۸۸	۵۱۴۷	۵۱۷۰	۵۱۵۹	۶۱۷۳	۵۱۸۴	۶۱۹۹	۵۱۴۳	۵۱۶۷	۶۱۰۵	۶۱۰۲	۶۱۳۸	۶۱۱۲	۶۱۰۰	۵۱۷۲	۵۱۰۸	۶۱۲۷	۶۱۰۹	۶۱۳۱	۵۱۴۹
استان	مؤلفه	کمبود نیروی کار ماهر	۵۱۹۶	۵۱۴۱	۵۱۶۱	۵۱۳۵	۵۱۳۵	۶۱۵۵	۶۱۵۵	۵۱۸۳	۶۱۳۳	۶۱۲۱	۵۱۰۳	۵۱۴۵	۵۱۳۰	۶۱۱۸	۷۱۴۱	۵۱۷۳	۷۱۱۳	۶۱۱۶	۶۱۷۸	۵۱۲۳	۵۱۵۳	۵۱۷۲	۵۱۴۴	۵۱۸۳	۵۱۳۵	۵۱۳۵	۵۱۰۷	۵۱۵۱	۶۱۴۵	۷۱۶۶
		محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت	۵۱۶۴	۵۱۹۸	۶۱۳۰	۵۱۵۳	۶۱۵۳	۵۱۶۶	۵۱۴۸	۵۱۸۳	۶۱۱۳	۶۱۷۸	۶۱۷۷	۵۱۱۹	۵۱۳۸	۵۱۵۳	۶۱۴۷	۵۱۵۸	۶۱۳۳	۶۱۱۵	۶۱۵۸	۵۱۳۶	۵۱۸۶	۵۱۸۶	۵۱۷۶	۶۱۰۸	۵۱۴۰	۵۱۵۳	۶۱۳۴	۶۱۰۴	۶۱۸۳	۶۱۸۸
استان	مؤلفه	محدودیت دسترسی به آب	۶۱۲۴	۶۱۳۰	۶۱۵۱	۶۱۶۷	۶۱۱۹	۶۱۲۲	۶۱۵۳	۶۱۴۱	۶۱۴۱	۶۱۷۵	۶۱۸۶	۶۱۶۸	۶۱۵۶	۶۱۵۰	۶۱۴۵	۶۱۴۵	۶۱۶۱	۶۱۸۷	۶۱۵۳	۶۱۰۳	۶۱۱۶	۶۱۲۶	۶۱۴۱	۶۱۸۰	۶۱۲۶	۶۱۲۶	۶۱۰۳	۶۱۴۳	۵۱۵۴	۵۱۶۸
		محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)	۶۱۰۲	۵۱۵۶	۶۱۲۱	۵۱۵۴	۷۱۲۳	۷۱۲۳	۵۱۵۹	۵۱۹۳	۵۱۹۳	۶۱۲۱	۶۱۲۹	۶۱۵۶	۵۱۶۶	۶۱۱۱	۶۱۵۸	۶۱۷۳	۶۱۴۹	۶۱۴۸	۶۱۰۳	۵۱۴۸	۶۱۱۶	۶۱۱۶	۶۱۳۹	۵۱۶۶	۵۱۶۶	۵۱۶۶	۵۱۳۶	۵۱۹۳	۵۱۹۳	۷۱۶۶
استان	مؤلفه	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی	۶۱۰۲	۶۱۳۱	۵۱۱۹	۶۱۳۷	۵۱۳۷	۶۱۲۴	۶۱۶۸	۶۱۹۳	۶۱۴۸	۵۱۴۵	۵۱۴۵	۵۱۴۵	۵۱۸۸	۶۱۱۴	۶۱۳۰	۶۱۵۴	۵۱۷۹	۶۱۰۸	۶۱۱۹	۶۱۰۰	۵۱۶۹	۶۱۰۴	۶۱۰۴	۶۱۰۲	۶۱۸۱	۶۱۸۵	۶۱۲۶	۶۱۴۹	۷۱۰۰	۶۱۰۹
		موانع در فرآیندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	۶۱۱۱	۶۱۳۰	۶۱۰۱	۶۱۴۵	۶۱۳۱	۶۱۲۴	۶۱۰۳	۶۱۷۴	۶۱۹۸	۵۱۵۳	۶۱۴۴	۵۱۴۲	۵۱۴۲	۶۱۰۰	۶۱۶۷	۶۱۸۸	۶۱۰۷	۶۱۰۳	۶۱۷۴	۶۱۳۰	۶۱۵۵	۶۱۰۴	۶۱۰۵	۶۱۵۰	۶۱۶۳	۶۱۶۳	۵۱۹۱	۶۱۵۱	۶۱۱۳	۶۱۸۳

شاخص محیط کسب و کار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی

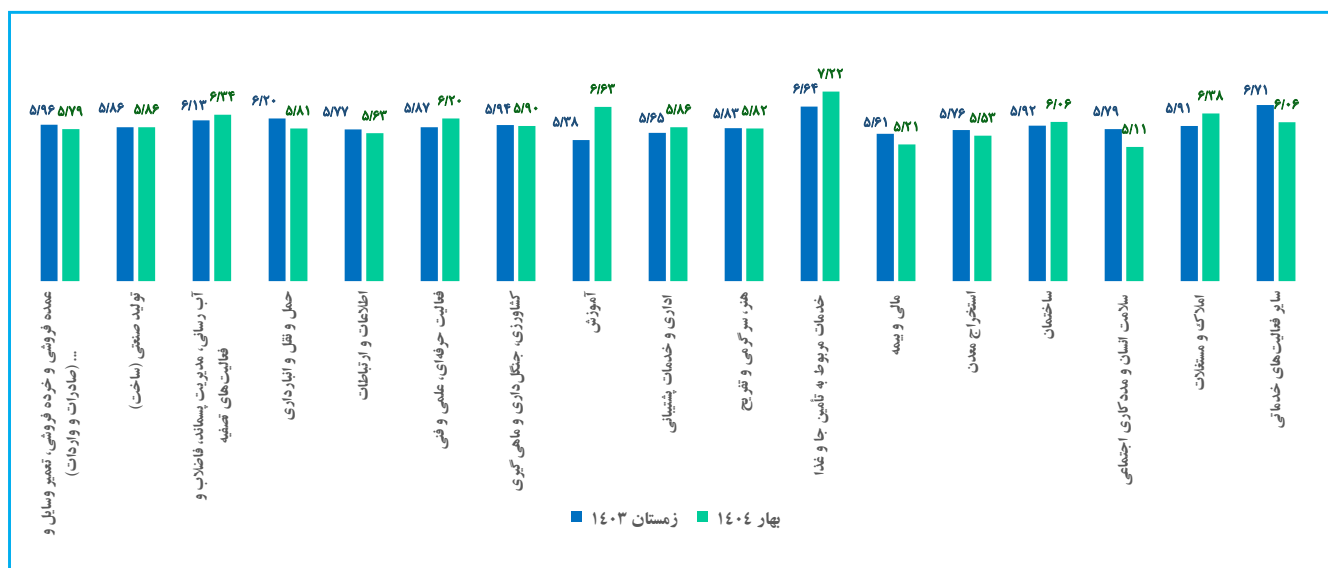
جدول ۱۰ - شاخص محیط کسب و کار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی

رشته فعالیت	زمستان ۱۴۰۳	بهار ۱۴۰۴	درصد تغییرات *
عمده فروشی و خرده فروشی، تعمیر وسایل و ... (صادرات و واردات)	۵/۹۶	۵/۷۹	-۲/۷۸
تولید صنعتی (ساخت)	۵/۸۶	۵/۸۶	۰/۰۱
آب رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت های تصفیه	۶/۱۳	۶/۳۴	۳/۵۰
حمل و نقل و انبارداری	۶/۲۰	۵/۸۱	-۶/۲۷
اطلاعات و ارتباطات	۵/۷۷	۵/۶۳	-۲/۴۹
فعالیت حرفه ای، علمی و فنی	۵/۸۷	۶/۲۰	۵/۶۹
کشاورزی، جنگل داری و ماهی گیری	۵/۹۴	۵/۹۰	-۰/۵۵
آموزش	۵/۳۸	۶/۶۳	۲۳/۲۱
اداری و خدمات پشتیبانی	۵/۶۵	۵/۸۶	۳/۶۹
هنر، سرگرمی و تفریح	۵/۸۳	۵/۸۲	-۰/۱۹
خدمات مربوط به تأمین جا و غذا	۶/۶۴	۷/۲۲	۸/۷۱
مالی و بیمه	۵/۶۱	۵/۲۱	-۷/۱۱
استخراج معدن	۵/۷۶	۵/۵۳	-۳/۹۰
ساختمان	۵/۹۲	۶/۰۶	۲/۴۷
سلامت انسان و مددکاری اجتماعی	۵/۷۹	۵/۱۱	-۱۱/۸۵
املاک و مستغلات	۵/۹۱	۶/۳۸	۸/۰۶
سایر فعالیت های خدماتی	۶/۷۱	۶/۰۶	-۹/۷۳

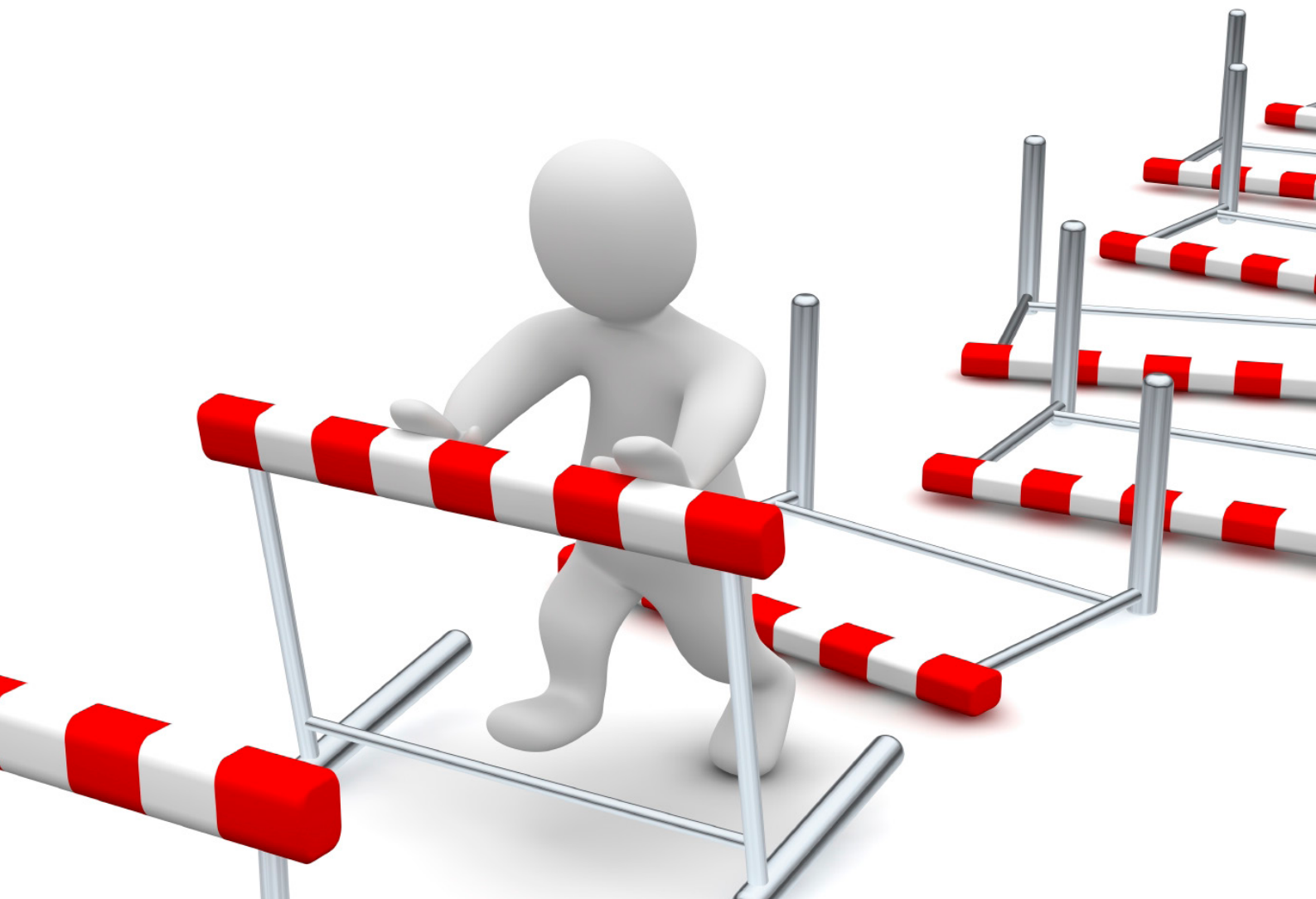
*: مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

با توجه به جدول ۱۰، در بهار ۱۴۰۴، رشته فعالیت های: ۱- خدمات مربوط به تأمین جا و غذا، ۲- آموزش و ۳- املاک و مستغلات به ترتیب دارای نامساعدترین محیط کسب و کار و رشته فعالیت های ۱- سلامت انسان و مددکاری اجتماعی، ۲- مالی و بیمه و ۳- استخراج معدن به ترتیب مساعدترین محیط برای کسب و کار نسبت به سایر رشته فعالیت های اقتصادی ارزیابی شده اند. لازم به ذکر است که از ۲۱ رشته فعالیت عمده اقتصادی، ۴ رشته فعالیت به دلیل قرارگرفتن در بخش عمومی و خانواری از چارچوب آمارگیری طرح حذف شده اند. منظور از سایر فعالیت های خدماتی، فعالیت های سازمان های دارای عضو، تعمیر رایانه و کالاهای شخصی و خانگی و سایر فعالیت های خدماتی شخصی است.

نمودار ۵ - شاخص محیط کسب و کار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی

در جدول ۱۱ مولفه‌های پیمایشی به تفکیک رشته فعالیت‌های اقتصادی قابل مشاهده است. با استفاده از این جدول می‌توان تحلیل‌های مختلف در مورد وضعیت هر یک از مولفه‌ها در رشته فعالیت‌های اقتصادی ارائه نمود.

جدول ۱۱ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و رشته فعالیت اقتصادی - بهار ۱۴۰۴

شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و رشته فعالیت اقتصادی - بهار ۱۴۰۴	رشته فعالیت	مؤلفه
سایر فعالیت‌های خدماتی	تولید صنعتی (ساخت)	عمده فروشی و خرده فروشی، تعمیر و وسایل ... (صادرات و واردات)
املاک و مستغلات	۳/۹۵	۳/۷۷
سلامت انسان و مددکاری اجتماعی	۵/۰۰	۵/۹۷
ساختمان	۳/۲۹	۶/۰۲
استخراج معدن	۴/۵۵	۵/۰۵
مالی و بیمه	۴/۱۷	۶/۹۲
خدمات مربوط به تأمین جا و غذا	۴/۰۸	۷/۱۸
هنر، سرگرمی و تفریح	۲/۵۰	۵/۰۵
اداری و خدمات پشتیبانی	۳/۵۹	۵/۸۱
آموزش	۴/۹۱	۴/۹۴
کشاورزی، جنگل‌داری و ماهی‌گیری	۴/۱۶	۵/۸۶
فعالیت حرفه‌ای، علمی و فنی	۴/۳۵	۵/۸۶
اطلاعات و ارتباطات	۳/۹۳	۵/۸۶
حمل و نقل و انبارداری	۴/۰۰	۵/۸۶
آب رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه	۳/۵۵	۵/۸۶
تولید صنعتی (ساخت)	۳/۸۲	۵/۸۶
عمده فروشی و خرده فروشی، تعمیر و وسایل ... (صادرات و واردات)	۳/۷۷	۵/۸۶
نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول	۳/۷۷	۵/۸۶
برداشتهای سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...	۵/۹۷	۵/۸۶
بیتعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان	۵/۰۵	۵/۸۶
بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	۶/۹۲	۵/۸۶
غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	۷/۱۸	۵/۸۶
رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی	۵/۸۱	۵/۸۶
تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بیرغبتی به خرید محصولات ایرانی	۴/۹۴	۵/۸۶
تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	۶/۳۴	۵/۸۶
وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار	۶/۰۵	۵/۸۶
رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	۶/۵۲	۵/۸۶
دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	۷/۳۹	۵/۸۶
فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی	۵/۹۲	۵/۸۶
ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ها، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)	۵/۴۲	۵/۸۶
ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران	۵/۷۶	۵/۸۶
وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای بازار	۶/۳۳	۵/۸۶
ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار	۴/۷۶	۵/۸۶
عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران	۵/۸۸	۵/۸۶
فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار	۵/۰۹	۵/۸۶
دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار	۶/۱۱	۵/۸۶
کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه	۵/۸۶	۵/۸۶
کمبود تقاضا در بازار	۵/۴۷	۵/۸۶
کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز	۵/۷۴	۵/۸۶
کمبود نیروی کار ماهر	۵/۶۱	۵/۸۶
محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت	۵/۶۸	۵/۸۶
محدودیت دسترسی به آب	۴/۰۰	۵/۸۶
محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و ...)	۵/۶۸	۵/۸۶
فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی	۵/۹۹	۵/۸۶
موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	۵/۹۶	۵/۸۶

شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و اتاق‌ها

جدول ۱۲ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و سه اتاق - بهار ۱۴۰۴

عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)	کل			اتاق بازرگانی			اتاق تعاون			اتاق اصناف		
	زمستان ۱۴۰۳	بهار ۱۴۰۴	درصد تغییرات	زمستان ۱۴۰۳	بهار ۱۴۰۴	درصد تغییرات	زمستان ۱۴۰۳	بهار ۱۴۰۴	درصد تغییرات	زمستان ۱۴۰۳	بهار ۱۴۰۴	درصد تغییرات
نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول	۳/۸۶	۳/۸۸	۰/۶۰	۳/۶۷	۳/۸۶	۵/۱۴	۴/۲۹	۳/۸۹	-۹/۳۳	۴/۱۹	۳/۹۶	-۵/۴۸
برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...	۵/۹۵	۵/۹۹	۰/۷۲	۶/۰۷	۶/۱۰	۰/۴۵	۶/۲۸	۶/۴۵	۲/۶۲	۵/۲۹	۵/۲۵	-۰/۸۵
پی‌بندی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان	۵/۱۷	۵/۱۹	۰/۳۹	۵/۰۷	۵/۱۷	۱/۹۱	۵/۲۹	۴/۹۹	-۵/۶۵	۵/۴۵	۵/۳۸	-۱/۳۴
بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	۷/۱۸	۷/۰۴	-۱/۹۲	۷/۳۱	۷/۲۰	-۱/۵۶	۷/۴۹	۷/۱۲	-۴/۸۸	۶/۴۸	۶/۱۳	-۲/۹۲
غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	۸/۳۴	۷/۸۲	-۶/۲۷	۸/۱۹	۷/۷۳	-۵/۵۶	۸/۸۱	۷/۹۹	-۹/۳۳	۸/۵۸	۸/۱۳	-۵/۲۳
رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی	۶/۱۳	۶/۲۰	۱/۱۹	۶/۰۳	۶/۱۱	۱/۳۰	۶/۵۹	۶/۶۲	۰/۴۵	۶/۱۷	۶/۴۲	۴/۱۵
تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بیرغبتی به خرید محصولات ایرانی	۴/۸۷	۴/۸۶	-۰/۲۴	۴/۸۸	۴/۸۰	-۱/۷۸	۴/۸۶	۵/۱۶	۶/۱۶	۴/۸۳	۵/۰۱	-۳/۵۳
تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	۶/۳۳	۶/۲۸	-۰/۷۷	۶/۱۸	۶/۰۹	-۱/۴۶	۶/۲۸	۶/۷۵	۷/۵۰	۶/۸۸	۶/۹۱	۰/۵۰
وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار	۶/۱۶	۶/۰۹	-۱/۲۰	۶/۰۷	۶/۰۵	-۰/۱۹	۶/۳۸	۶/۳۵	-۰/۴۷	۶/۴۱	۶/۱۱	-۴/۶۳
رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	۶/۷۲	۶/۴۸	-۳/۶۴	۶/۶۳	۶/۴۰	-۳/۳۷	۶/۶۶	۶/۵۵	-۱/۶۰	۷/۰۷	۶/۷۶	-۴/۴۲
دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	۷/۶۸	۷/۴۸	-۲/۷۰	۷/۵۲	۷/۴۰	-۱/۶۶	۷/۹۶	۷/۹۳	-۰/۲۶	۸/۰۹	۷/۶۰	-۶/۰۸
فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی	۶/۰۴	۵/۸۶	-۲/۹۳	۵/۹۰	۵/۸۱	-۱/۵۳	۶/۱۶	۵/۹۶	-۳/۳۰	۶/۵۱	۶/۰۸	-۶/۵۹
ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)	۵/۴۵	۵/۴۳	-۰/۱۸	۵/۳۴	۵/۴۰	۱/۱۱	۵/۲۹	۵/۴۶	۳/۱۷	۶/۰۳	۵/۶۶	-۶/۱۹
ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران	۶/۱۲	۵/۸۳	-۴/۶۶	۵/۸۸	۵/۷۰	-۳/۰۵	۶/۲۹	۶/۲۱	-۱/۳۷	۶/۹۱	۶/۳۲	-۸/۴۵
وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای بازار	۶/۲۹	۶/۲۲	-۱/۱۹	۶/۲۸	۶/۱۹	-۱/۴۴	۶/۱۶	۶/۲۵	۱/۴۶	۶/۴۲	۶/۳۳	-۱/۳۷
ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار	۴/۸۸	۴/۷۴	-۳/۰۵	۴/۶۲	۴/۶۱	-۰/۱۴	۴/۸۸	۴/۹۱	۰/۵۷	۵/۸۷	۵/۲۵	-۱۰/۵۴
عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران	۵/۹۱	۵/۷۹	-۱/۹۹	۵/۷۳	۵/۶۰	-۲/۲۶	۶/۱۵	۶/۲۲	۱/۲۰	۶/۴۹	۶/۵۶	۰/۹۴
فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار	۵/۲۰	۵/۱۲	-۱/۴۱	۵/۰۷	۵/۰۰	-۱/۲۶	۵/۱۵	۵/۳۳	۳/۴۲	۵/۷۳	۵/۶۲	-۱/۹۲
دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار	۶/۴۹	۶/۰۸	-۶/۲۰	۶/۳۵	۵/۹۸	-۵/۷۹	۶/۶۵	۶/۲۲	-۶/۴۰	۶/۹۱	۶/۵۲	-۵/۵۵
کارگری عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه	۶/۰۱	۵/۹۷	-۰/۷۴	۵/۹۰	۵/۸۹	-۰/۰۹	۶/۲۲	۶/۲۷	۰/۷۱	۶/۳۲	۶/۲۰	-۱/۸۴
کمبود تقاضا در بازار	۵/۴۶	۵/۳۱	-۲/۶۷	۴/۹۹	۵/۱۲	۲/۶۰	۵/۷۵	۵/۳۷	-۶/۶۳	۶/۸۴	۶/۱۵	-۱۰/۰۸
کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز	۵/۸۳	۵/۷۸	-۰/۸۵	۵/۶۶	۵/۷۴	۱/۵۰	۵/۶۸	۵/۵۸	-۱/۷۱	۶/۵۲	۶/۰۵	-۷/۳۰
کمبود نیروی کار ماهر	۵/۹۲	۵/۹۶	۰/۷۳	۵/۹۰	۵/۹۷	۱/۲۶	۵/۴۶	۵/۷۲	۴/۶۰	۶/۳۷	۶/۰۴	-۳/۶۷
محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت	۴/۸۹	۵/۶۴	۱۵/۲۱	۴/۷۱	۵/۶۹	۲۰/۸۸	۴/۷۵	۵/۲۰	۹/۴۶	۵/۵۷	۵/۶۰	۰/۴۸
محدودیت دسترسی به آب	۳/۹۲	۴/۲۴	۷/۹۴	۳/۹۶	۴/۳۰	۸/۵۵	۳/۵۰	۳/۹۵	۱۳/۰۸	۴/۰۴	۴/۱۰	۱/۳۱
محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و ...)	۶/۱۳	۶/۰۲	-۱/۷۵	۶/۱۵	۶/۲۱	۰/۹۷	۵/۸۸	۵/۳۵	-۸/۹۲	۶/۳۰	۵/۵۳	-۱۰/۸۸
فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی	۶/۲۶	۶/۰۲	-۳/۸۷	۶/۰۵	۵/۹۲	-۲/۱۹	۶/۵۵	۶/۲۸	-۴/۰۳	۶/۹۳	۶/۴۱	-۷/۴۰
موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	۶/۱۹	۶/۱۱	-۱/۳۰	۶/۳۱	۶/۲۳	-۱/۳۴	۶/۴۱	۶/۲۲	-۲/۸۸	۵/۶۰	۵/۴۸	-۲/۱۵

در بهار ۱۴۰۴، فعالان اقتصادی مشارکت کننده در این پایش، سه مؤلفه: ۱- غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات، ۲- دشواری تأمین مالی از بانک‌ها، ۳- بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار را نامناسب‌ترین مؤلفه‌های محیط کسب و کار کشور نسبت به سایر مؤلفه‌ها ارزیابی نموده‌اند.

علاوه بر این، مهمترین موانع کسب و کار بیان‌شده توسط فعالان اقتصادی زیرمجموعه هریک از سه اتاق بازرگانی، تعاون و اصناف ایران نیز در قالب جدول ۱۳ نشان داده شده است.

جدول ۱۳ - مهم‌ترین موانع کسب و کار بیان‌شده توسط فعالان اقتصادی زیرمجموعه هر یک از سه اتاق

مجموعه	الویت	۱	۲	۳	۴	۵
کل	زمستان ۱۴۰۳	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	بی‌ثباتی ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
	بهار ۱۴۰۴	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	بی‌ثباتی ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران	زمستان ۱۴۰۳	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	بی‌ثباتی ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
	بهار ۱۴۰۴	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	بی‌ثباتی ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی
اتاق تعاون ایران	زمستان ۱۴۰۳	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	بی‌ثباتی ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
	بهار ۱۴۰۴	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
اتاق اصناف ایران	زمستان ۱۴۰۳	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد مؤثر متجاوزان به حقوق دیگران
	بهار ۱۴۰۴	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	بی‌ثباتی ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران

اولویت اول در هر سه اتاق، غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییر قیمت مواد اولیه و محصولات عنوان شده است. اولویت دوم در هر سه اتاق، دشواری تأمین مالی از بانک‌ها عنوان شده است. اولویت سوم در اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران و اتاق تعاون ایران بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار و در اتاق اصناف ایران تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار عنوان شده است.

شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس مدل کارآفرینی شین

جدول ۱۴ - شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس نماگرهای مدل کارآفرینی شین

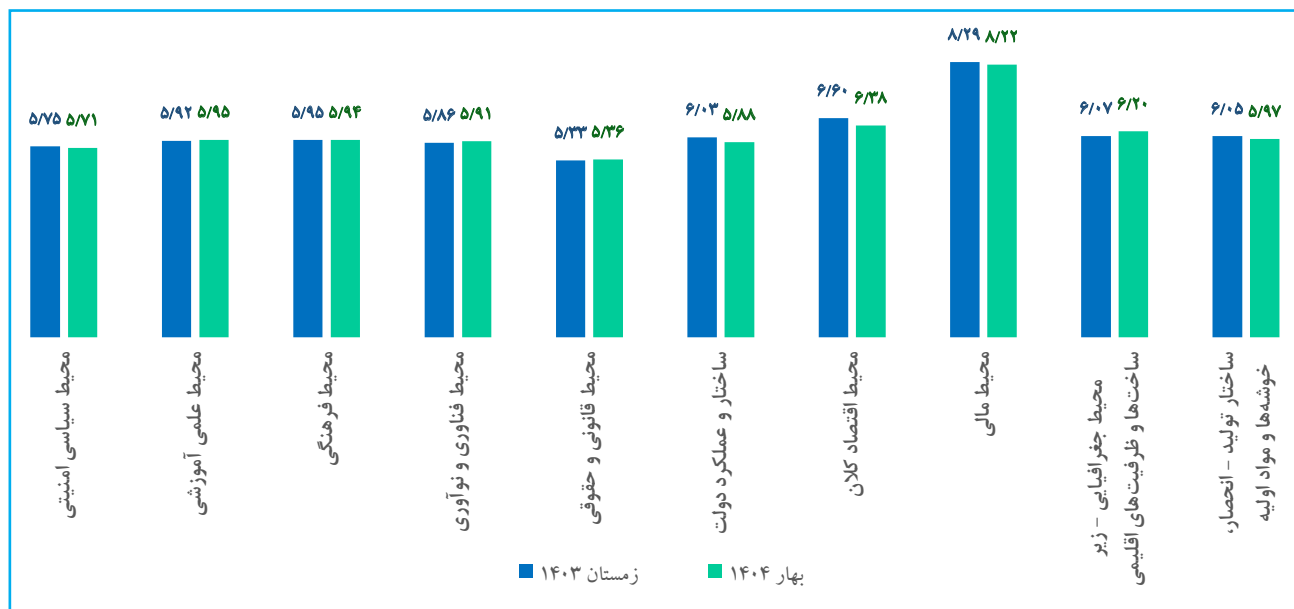
محیط	نماگر	شاخص نماگر		شاخص محیط		شاخص کل		
		میانگین		میانگین		درصد تغییرات فصل بهار نسبت به *		فصل مشابه سال گذشته
		زمستان ۱۴۰۳	بهار ۱۴۰۴	زمستان ۱۴۰۳	بهار ۱۴۰۴	بهار ۱۴۰۳	بهار ۱۴۰۴	
نهادی	محیط سیاسی امنیتی	۵/۷۵	۵/۷۱	۵/۷۴	۵/۷۲	-۰/۳۰	۶/۱۳	-۰/۴۵
	محیط علمی آموزشی	۵/۹۲	۵/۹۵					
	محیط فرهنگی	۵/۹۵	۵/۹۴					
	محیط فناوری و نوآوری	۵/۸۶	۵/۹۱					
	محیط قانونی و حقوقی	۵/۲۳	۵/۳۶					
	ساختار و عملکرد دولت	۶/۰۳	۵/۸۸					
اقتصادی	محیط اقتصاد کلان	۶/۶۰	۶/۳۸	۶/۶۸	۶/۶۴	-۰/۶۱	۶/۱۶	-۰/۴۵
	محیط مالی	۸/۲۹	۸/۲۲					
	محیط جغرافیایی - زیرساخت‌ها و ظرفیت‌های اقلیمی	۶/۰۷	۶/۲۰					
	ساختار تولید - انحصار، خوشه‌ها و مواد اولیه	۶/۰۵	۵/۹۷					

*: مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

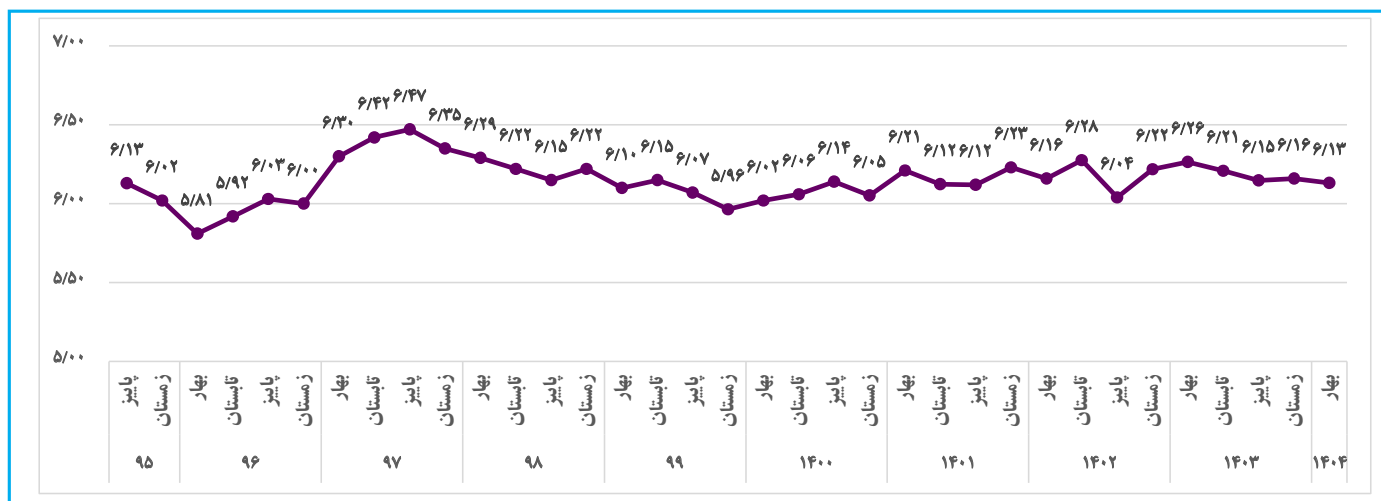
بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین، شاخص ملی محیط کسب و کار ایران در بهار ۱۴۰۴، عدد ۶/۱۳ (عدد ۱۰ بدترین ارزیابی است) را نشان می‌دهد به طوری که میانگین ارزیابی **محیط نهادی** (شامل محیط سیاسی، محیط آموزشی و علمی، محیط فرهنگی، محیط فناوری و نوآوری، محیط حقوقی و ساختار دولت) عدد ۵/۷۲ و میانگین ارزیابی **محیط اقتصادی** (شامل محیط اقتصاد کلان، محیط مالی، محیط جغرافیایی و ساختار تولید) عدد ۶/۶۴ است. نگاه اجمالی نشان می‌دهد **محیط قانونی و حقوقی** با عدد ۵/۳۶ و **محیط مالی** با عدد ۸/۲۲ به ترتیب مساعدترین و نامساعدترین محیط‌ها بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین بوده‌اند.

با توجه به جدول ۱۴، شاخص ملی کارآفرینی شین نسبت به فصل زمستان ۱۴۰۳، دارای درصد تغییرات ۰/۴۵ است که به معنی مساعد شدن در شرایط کارآفرینی در فصل بهار ۱۴۰۴ نسبت به فصل زمستان ۱۴۰۳ بوده است. همچنین تغییرات نسبت به فصل مشابه سال قبل (۲/۱۰-) نشان می‌دهد شرایط کارآفرینی به طور بسیار جزئی مساعدتر شده است. لازم به ذکر است شاخص شین به دلیل استفاده از ضرائب اهمیت برای هر یک از نماگرها و محیط‌های تشکیل دهنده محیط کسب و کار، از دقت بیشتری نسبت به شاخص ملی برخوردار است.

نمودار ۶ - شاخص محیط کسب و کار بر اساس مدل کارآفرینی شین

نمودار ۷ - روند شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس مدل کارآفرینی شین

شاخص محیط کسب و کار بر اساس تعداد کارکنان بنگاه‌های اقتصادی

جدول ۱۵ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و تعداد کارکنان بنگاه

عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)	تعداد کارکن (نفر)					
	کمتر از ۵	۶-۱۰	۱۱-۴۹	۵۰-۱۰۰	۱۰۱-۲۰۰	بیشتر از ۲۰۰
نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول	۵/۷۷	۵/۸۴	۶/۰۲	۶/۰۸	۵/۸۸	۵/۳۱
برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...	۵/۶۱	۵/۹۰	۶/۳۹	۶/۹۲	۶/۲۰	۵/۹۴
بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان	۵/۱۵	۵/۰۵	۵/۳۱	۵/۳۶	۵/۲۷	۴/۹۴
بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	۶/۷۳	۷/۱۴	۷/۳۶	۷/۵۶	۷/۲۴	۶/۶۹
غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	۷/۷۱	۷/۸۲	۸/۰۱	۷/۹۶	۷/۹۳	۷/۳۹
رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی	۵/۸۳	۶/۰۷	۶/۶۴	۶/۷۰	۷/۲۵	۵/۹۴
تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بیرغبتی به خرید محصولات ایرانی	۴/۹۵	۴/۹۷	۴/۹۰	۴/۴۱	۴/۷۰	۳/۸۶
تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	۶/۳۲	۶/۳۸	۶/۴۰	۵/۹۷	۶/۱۰	۵/۲۴
وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار	۶/۰۶	۶/۱۹	۶/۱۸	۶/۰۴	۶/۱۳	۵/۳۱
رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	۶/۴۲	۶/۵۰	۶/۶۴	۶/۶۹	۵/۹۹	۵/۹۲
دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	۷/۳۱	۷/۴۵	۷/۶۸	۷/۸۷	۷/۸۴	۶/۹۹
فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی	۵/۷۲	۵/۹۱	۶/۱۴	۵/۸۷	۵/۷۵	۵/۳۳
ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)	۵/۳۳	۵/۴۲	۵/۵۱	۵/۶۱	۵/۹۶	۵/۲۵
ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران	۵/۶۸	۵/۸۹	۵/۹۸	۶/۱۰	۶/۱۳	۵/۳۶
وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای بازار	۶/۲۳	۶/۲۶	۶/۳۵	۶/۳۰	۶/۰۷	۴/۷۵
ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار	۴/۹۹	۴/۶۰	۴/۵۴	۴/۶۷	۴/۵۴	۳/۹۹
عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران	۶/۰۱	۵/۶۲	۵/۷۹	۵/۳۳	۵/۴۳	۵/۰۵
فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار	۵/۲۰	۵/۲۳	۵/۰۰	۵/۱۳	۴/۸۳	۴/۸۱
دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار	۶/۱۵	۶/۰۶	۶/۰۳	۶/۳۳	۵/۳۸	۵/۷۱
کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه	۵/۷۲	۶/۰۳	۶/۳۶	۶/۱۴	۵/۷۵	۵/۵۵
کمبود تقاضا در بازار	۵/۵۴	۵/۲۳	۵/۲۰	۵/۱۸	۵/۰۳	۴/۱۶
کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز	۵/۶۸	۵/۶۴	۶/۰۰	۶/۰۰	۶/۰۰	۵/۳۸
کمبود نیروی کار ماهر	۵/۵۲	۵/۷۰	۶/۶۱	۶/۷۱	۶/۵۹	۵/۷۲
محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت	۵/۶۷	۵/۵۱	۵/۷۲	۶/۱۰	۵/۳۰	۴/۴۴
محدودیت دسترسی به آب	۴/۰۱	۳/۹۷	۴/۴۲	۵/۳۱	۴/۳۳	۴/۲۴
محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و ...)	۵/۴۸	۵/۸۶	۶/۶۵	۷/۱۴	۶/۴۹	۵/۸۴
فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی	۶/۰۷	۶/۱۱	۵/۹۵	۶/۱۴	۶/۰۵	۵/۱۶
موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	۵/۸۷	۶/۳۵	۶/۲۹	۶/۶۱	۶/۰۴	۵/۳۸

شاخص محیط کسب و کار بر اساس سابقه فعالیت بنگاه‌های اقتصادی

جدول ۱۶ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و سابقه فعالیت اقتصادی

سابقه فعالیت اقتصادی (سال)					عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)
بیشتر از ۱۶	۱۱ تا ۱۵	۶ تا ۱۰	۳ تا ۵	کمتر از ۲	
۵/۸۸	۵/۹۷	۵/۹۲	۵/۷۱	۵/۴۴	
۳/۹۸	۳/۹۰	۳/۷۹	۳/۹۳	۳/۴۸	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۶/۱۰	۶/۰۰	۶/۰۲	۶/۰۱	۵/۱۲	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۵/۲۷	۵/۳۴	۵/۲۶	۴/۹۴	۴/۶۸	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۶/۹۱	۷/۳۲	۷/۱۵	۷/۱۴	۶/۲۵	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
۷/۷۹	۸/۰۲	۷/۹۷	۷/۷۶	۶/۸۹	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۶/۵۲	۶/۴۳	۶/۲۰	۵/۶۵	۵/۲۲	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۴/۷۵	۵/۲۲	۴/۷۷	۴/۹۱	۴/۶۹	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بیرغبتی به خرید محصولات ایرانی
۶/۲۸	۶/۵۸	۶/۳۶	۶/۰۷	۵/۷۱	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۶/۰۸	۶/۰۶	۶/۰۲	۶/۲۳	۶/۰۵	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
۶/۵۵	۶/۴۹	۶/۵۸	۶/۳۷	۵/۷۹	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۷/۴۳	۷/۶۹	۷/۶۳	۷/۳۶	۶/۷۶	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۵/۸۹	۵/۹۹	۶/۰۲	۵/۶۲	۵/۳۳	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۵/۵۴	۵/۴۶	۵/۵۲	۵/۱۶	۵/۲۳	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۶/۱۴	۵/۸۳	۵/۷۴	۵/۵۸	۵/۱۳	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۶/۰۸	۶/۳۳	۶/۳۹	۶/۲۱	۵/۸۸	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای بازار
۴/۷۹	۴/۷۲	۴/۸۰	۴/۵۴	۴/۷۶	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۵/۸۶	۵/۸۷	۵/۹۴	۵/۵۳	۵/۳۴	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۵/۱۸	۵/۱۹	۵/۲۵	۴/۷۸	۵/۰۶	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۶/۰۳	۶/۱۹	۶/۲۸	۵/۸۶	۵/۸۹	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۶/۰۶	۶/۱۷	۶/۱۵	۵/۵۷	۵/۱۶	کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۵/۴۰	۵/۳۵	۵/۳۲	۵/۲۳	۴/۸۹	کمبود تقاضا در بازار
۵/۸۵	۵/۸۴	۵/۸۰	۵/۵۲	۵/۷۷	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۶/۰۵	۶/۰۰	۶/۲۵	۵/۶۰	۵/۰۰	کمبود نیروی کار ماهر
۵/۴۶	۵/۷۹	۵/۸۱	۵/۷۴	۵/۱۹	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۴/۴۱	۴/۳۹	۴/۱۰	۳/۹۴	۴/۱۶	محدودیت دسترسی به آب
۶/۲۲	۶/۱۰	۶/۰۰	۵/۸۵	۵/۰۹	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و ...)
۵/۹۳	۶/۴۱	۶/۰۷	۵/۸۱	۵/۸۹	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۵/۹۵	۶/۱۱	۶/۴۱	۶/۱۴	۵/۶۱	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی

در جدول ۱۵ مولفه‌های پیمایشی به تفکیک تعداد کارکنان قابل مشاهده است. عدد شاخص محیط کسب و کار در بنگاه‌هایی که بیشتر از ۲۰۰ کارکن دارند ۵/۳۱ محاسبه شده است که نشان دهنده وضعیت کسب و کار بهتر در این بنگاه‌ها نسبت به سایر بنگاه‌های اقتصادی است و عدد شاخص محیط کسب و کار در بنگاه‌ها با ۵۰ تا ۱۰۰ کارکن، ۶/۰۸ محاسبه شده است که این بنگاه‌ها دارای وضعیت بدتری در محیط کسب و کار نسبت به سایر بنگاه‌ها ارزیابی شده‌اند.

همچنین بر اساس جدول شماره ۱۶ در بنگاه‌هایی که فعالیت اقتصادی آنها بین ۱۱ تا ۱۵ سال است، نامساعدترین محیط کسب و کار نسبت به سایر بنگاه‌ها با میانگین ۵/۹۷ اعلام شده و بنگاه‌های اقتصادی با کمتر از ۲ سال سابقه فعالیت اقتصادی هم، دارای مساعدترین وضعیت (۵/۴۴) محیط کسب و کار هستند.

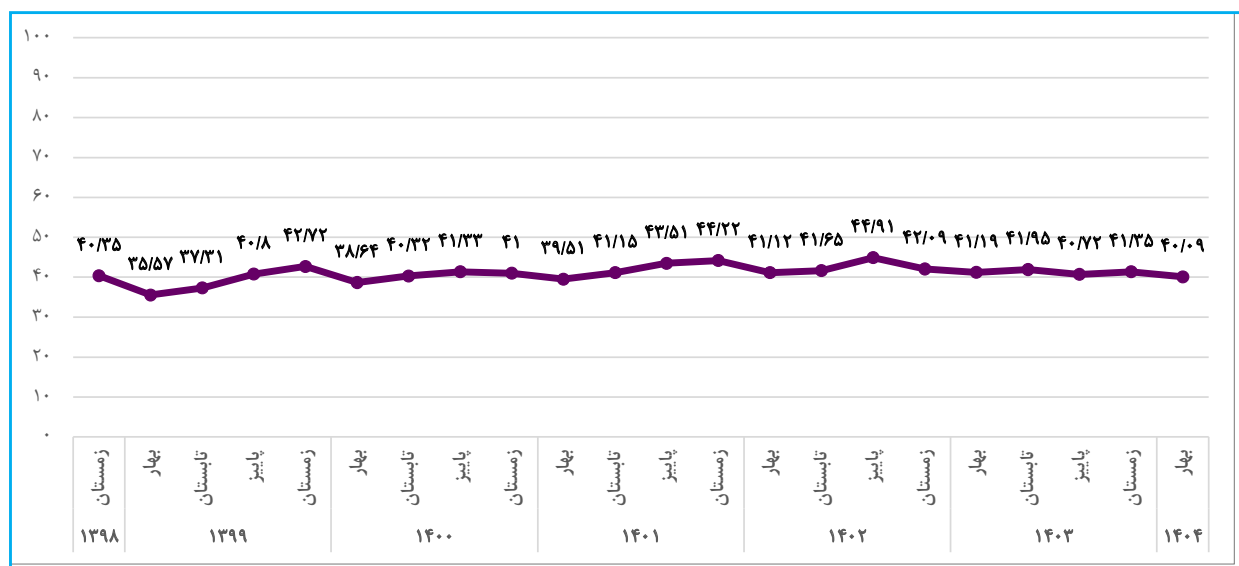
شاخص محیط کسب و کار بر اساس شرکت‌های دانش بنیان

در جدول ۱۷، موانع و مشکلات کسب و کار شرکت‌های دانش بنیان ارائه شده است. با توجه به جدول، پنج مشکل اولویت‌دار شرکت‌های دانش بنیان غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات، دشواری تامین مالی از بانک‌ها، بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار، کمبود نیروی کار ماهر و موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی، هستند. با این حال مشاهده ارقام جدول نشان می‌دهد که برخی مشکلات این شرکت‌ها در مقایسه با سایر واحدهای اقتصادی کشور حادث‌تر است.

شاخص محیط کسب و کار بر اساس ظرفیت فعالیت بنگاه‌های اقتصادی

در جدول ۱۸، مشکلات کسب و کار به تفکیک درصد ظرفیت فعالیت قابل مشاهده است. بر اساس نتایج بدست آمده بنگاه‌های اقتصادی مشارکت کننده در طرح (۲۶۷۲ بنگاه) به طور متوسط با ۴۰/۰۹ درصد ظرفیت واقعی خود فعالیت داشته‌اند.

نمودار ۸. ظرفیت تولید (درصد) بنگاه اقتصادی

جدول ۱۷ - موانع و مشکلات محیط کسب و کار شرکت‌های دانش بنیان

کل کشور	دانش بنیان	عنوان مولفه (موانع کسب و کار)
۳/۸۸	۳/۹۵	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۵/۹۹	۶/۰۸	برداشتهای سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۵/۱۹	۵/۶۵	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۷/۰۴	۷/۱۰	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب‌وکار
۷/۸۲	۷/۷۰	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۶/۲۰	۶/۴۸	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۴/۸۶	۴/۸۴	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بیرغبتی به خرید محصولات ایرانی
۶/۲۸	۶/۰۱	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۶/۰۹	۵/۸۳	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه دولتی در بازار
۶/۴۸	۵/۹۹	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۷/۴۸	۷/۲۶	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۵/۸۶	۵/۸۳	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۵/۴۳	۵/۰۴	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۵/۸۳	۵/۶۱	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۶/۲۲	۶/۰۳	وجود انحصار، امتیاز یا هرنوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای بازار
۴/۷۴	۴/۲۳	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۵/۷۹	۵/۳۱	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۵/۱۲	۵/۵۲	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۶/۰۸	۵/۵۲	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۵/۹۷	۶/۲۰	کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۵/۳۱	۴/۸۲	کمبود تقاضا در بازار
۵/۷۸	۵/۷۵	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۵/۹۶	۶/۵۶	کمبود نیروی کار ماهر
۵/۶۴	۵/۲۸	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۴/۲۴	۳/۷۶	محدودیت دسترسی به آب
۶/۰۲	۵/۹۷	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)
۶/۰۲	۵/۸۰	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۶/۱۱	۶/۵۳	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب‌وکار در دستگاه‌های اجرایی

جدول ۱۸ - موانع و مشکلات محیط کسب و کار به تفکیک ظرفیت تولید بنگاه‌های اقتصادی

ظرفیت تولید بنگاه اقتصادی (درصد)				عنوان مولفه (موانع کسب و کار)
بیشتر از ۷۰	۵۰ تا ۷۰	۳۰ تا ۵۰	کمتر از ۳۰	
۵/۷۳	۵/۷۹	۵/۸۰	۶/۲۱	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۳/۷۸	۳/۹۶	۳/۷۴	۴/۱۴	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۵/۷۵	۵/۸۷	۶/۲۳	۶/۲۴	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۵/۱۱	۵/۰۸	۵/۱۰	۵/۵۸	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
۶/۷۰	۶/۹۳	۷/۳۱	۷/۴۰	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۷/۷۳	۷/۸۴	۷/۷۶	۸/۰۱	رویه‌های سخت‌گیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۶/۰۳	۶/۱۲	۶/۲۴	۶/۵۴	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بیرغبتی به خرید محصولات ایرانی
۴/۸۷	۴/۷۶	۴/۷۷	۵/۰۸	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۶/۲۷	۶/۳۷	۶/۰۵	۶/۴۷	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
۵/۹۶	۵/۹۰	۵/۸۹	۶/۷۹	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۶/۳۰	۶/۵۲	۶/۳۶	۶/۸۶	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۷/۳۷	۷/۴۱	۷/۵۰	۷/۷۳	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۵/۶۰	۵/۸۳	۵/۸۱	۶/۴۱	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۵/۴۸	۵/۴۶	۵/۲۵	۵/۵۸	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۵/۷۵	۵/۹۳	۵/۶۱	۶/۱۴	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار
۵/۹۹	۶/۰۸	۶/۲۱	۶/۷۶	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۴/۶۸	۴/۷۰	۴/۵۲	۵/۱۷	عرضه کالاهای و محصولات قاچاق در بازار ایران
۵/۸۵	۵/۸۲	۵/۴۷	۶/۰۹	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۵/۰۷	۵/۰۶	۴/۹۳	۵/۵۳	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۵/۹۴	۵/۸۷	۶/۱۵	۶/۵۱	کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۵/۷۶	۵/۹۹	۵/۹۹	۶/۲۵	کمبود تقاضا در بازار
۵/۱۱	۵/۱۴	۵/۲۷	۵/۹۱	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۵/۶۶	۵/۷۹	۵/۶۴	۶/۱۴	کمبود نیروی کار ماهر
۵/۶۵	۶/۱۰	۵/۹۹	۶/۲۸	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۴/۰۹	۴/۰۸	۴/۳۳	۴/۵۷	محدودیت دسترسی به آب
۵/۷۸	۵/۹۱	۶/۳۰	۶/۲۱	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)
۵/۸۲	۶/۰۱	۵/۷۶	۶/۷۲	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۵/۹۵	۶/۰۴	۶/۰۲	۶/۵۸	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی

برخی اقدامات انجام شده اتاق‌ها به منظور رفع موانع کسب و کار بهار ۱۴۰۴

۱- اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

♦ ابلاغ توجه و التزام دستگاه‌های اجرایی به رعایت آیین‌نامه‌های مربوط به مواد ۲۴ و ۳۰ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار (بخشنامه شماره ۶۱۱۳۴/۱۸۷۹۸۲ مورخ ۱۴۰۳/۱۲/۵) - پیرو مکاتبه کمیسیون حقوقی با معاون اول رئیس‌جمهور.

♦ رفع ابهام از شیوه دریافت مابه‌التفاوت نرخ ارز دارو و مواد اولیه، تجهیزات و ملزومات پزشکی، قطعات لوازم یدکی و مواد اولیه شیرخشک نوزادان که مشمول قیمت‌گذاری با ارز ترجیحی است، با طرح موضوع در کمیته ارزی اتاق ایران و با ابلاغ بخشنامه ۳۵۴۲۱/۰۴ مورخ ۱۴۰۴/۰۲/۱۴ بانک مرکزی.

♦ تأیید معافیت مالیات بر ارزش افزوده کارمزد دریافتی از صدور بارنامه شرکت‌های حمل و نقل از سوی شورای نگهبان.

♦ پیگیری جهت مساعدت اتاق ایران به خانواده‌های رانندگان فوت شده در حادثه بندر شهید رجایی.

♦ گردآوری و ترجمه کلیه استانداردهای ملی و بین‌المللی مربوط به گالوانیزه گرم از الف تا ی (مواد اولیه، تجهیزات، فرآیند، پسماندها و غیره).

♦ تهیه مستند پژوهشی و تحلیلی با عنوان اسب بی‌بخار (نگاهی منصفانه به وضعیت صنعت خودروسازی کشور و مقایسه با صنایع پیشروی جهان).

♦ اصلاح روند محاسبه حقوق ورودی کالای ورود موقت.

♦ تعیین کد کالاهای موضوع تبصره یک بند (ذ) قانون بودجه سال ۱۴۰۴.

♦ تصویب ترخیص ۹۰ درصدی کالاهای غیراساسی بدون ثبت منشأ ارز.

♦ افزایش مهلت واردات کالاها ناشی از تأخیر در ترخیص کالا به علت حادثه بندر شهید رجایی و تعیین تکلیف نحوه رفع تعهد ارزی واردکنندگان خسارت دیده در حادثه بندر شهید رجایی.

♦ فعال شدن فیلد تأییدیه تأمین ریال در سامانه جامع تجارت.

♦ مشارکت فعال در تدوین سیاست‌های ارزی و صادراتی: ارائه دیدگاه‌ها و راهکارهای عملیاتی جهت بهبود روند تأمین ارز ماشین‌آلات و تجهیزات معدنی و کاهش موانع صادراتی در بخش معدن.

♦ تسریع در حل مسائل مربوط به عوارض صادرات به‌طوری که کاهش و اصلاح برخی عوارض صادراتی مواد معدنی کمک کرد تا زمینه صادرات بیشتر و توسعه بازارهای جهانی فراهم شود.

♦ رفع مشکل زمان اجرای الزام به تقدم تاریخ ثبت سفارش / ثبت آماری بر تاریخ تخلیه کالا در اماکن گمرکی، مناطق آزاد و ویژه اقتصادی.

♦ رفع ابهام از فرم مربوط به تأییدیه قیمت‌گذاری و توزیع کالای اساسی به نرخ مصوب، بر پایه نرخ ارز به میزان ۲۸۵۰۰ ریال به ازای هر دلار با ابلاغ بخشنامه ۳۵۴۲۱/۰۴ مورخ ۱۴۰۴/۰۲/۱۴ بانک مرکزی.

♦ تسهیل صادرات محصولات کشاورزی (در نظر گرفتن برنامه واردات به جای ممنوعیت صادراتی) با دستور رئیس‌جمهور محترم.

- ♦ کاهش سود بازرگانی در جهت تعدیل اثرات افزایش نرخ ارز مبنای محاسبه حقوق ورودی با ابلاغیه هیأت وزیران.
 - ♦ رفع ابهام از تسری نرخ ارز مبنای محاسبه حقوق ورودی در ارتباط با کالاهای اظهار شده در سال ۱۴۰۳ و موجود در اماکن گمرکی، با ابلاغ نظریه معاونت حقوقی ریاست جمهوری مورخ ۱۴۰۴/۱۲/۱۵.
 - ♦ رفع مشکل فعالان اقتصادی در ارتباط با استانداردسازی کاربرد شماره ۳ در اجرای ماده ۳۸ قانون تأمین اجتماعی با اصلاح بخشنامه از سوی سازمان تأمین اجتماعی.
 - ♦ تخصیص اسناد خزانه اسلامی به مبلغ ۶۰،۰۰۰ میلیارد ریال به منظور تسویه مطالبات سرمایه‌گذاران طرح خرید تضمینی آب و پساب بر اساس مصوبه شورای عالی هماهنگی اقتصادی سران قوا.
 - ♦ رفع مشکلات و ابهامات فعالان اقتصادی استان البرز در مورد تعرفه‌های بازرسی و نمونه‌برداری در زمان صدور گواهی بهداشت صادرات و رفع مشکل فعالان اقتصادی استان مازندران در خصوص اخذ تعرفه‌های بازرسی و نمونه‌برداری از هر محصول به تفکیک.
 - ♦ در پی مذاکرات میان جمهوری اسلامی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا، با همکاری و پیگیری مستمر اتاق ایران به‌عنوان نهاد پشتیبان بخش خصوصی، موافقت‌نامه تجارت آزاد میان طرفین از ابتدای سال ۱۴۰۴ وارد فاز اجرایی شد، که این موافقت‌نامه موانع تعرفه‌ای برای صادرات ۸۷ درصد اقلام تجاری از ایران به اوراسیا را مرتفع و به صفر می‌رساند. اتاق ایران به عنوان نهاد صادرکننده گواهی مبدا اوراسیا هماهنگی‌های لازم جهت این مهم را مبذول نموده است.
 - ♦ امضاء موافقت‌نامه تجارت ترجیحی میان جمهوری اسلامی ایران و عمان در نیمه نخست سال ۱۴۰۴ که به رفع موانع تعرفه‌ای فی مابین دو کشور خواهد انجامید.
- ♦ طرح مالیات بر سوداگری و سفته‌بازی**
- ## ۲- اتاق تعاون ایران
- ♦ نشست هم‌اندیشی کمیته بخش تعاونی اقتصاد با حضور نمایندگان ۴ کمیسیون تخصصی مجلس شورای اسلامی در اتاق تعاون ایران و بررسی طرح الحاق موادی به قانون تأمین مالی تولید و زیرساخت‌ها (ظرفیت تعاونی کشور).
 - ♦ امضا تفاهم‌نامه همکاری فی مابین اتاق تعاون ایران، اتحادیه صنفی تولیدکنندگان و فروشندگان پوشاک تهران و مرکز داوری اتاق تعاون در راستای سیاست‌گذاری و ترغیب فعالان اقتصادی به همراهی در تحقق مدل اقتصادی زنجیره ارزش صنایع همگن پوشاک (صادرات محور) در سراسر کشور.
 - ♦ طرح و بررسی اصلاح آئین‌نامه اجرایی قانون ساماندهی مبادلات ارزی، مشکلات شرکت‌های تعاونی و اتحادیه‌های استانی مرزنشینان کمیسیون مرزنشینان اتاق تعاون ایران.
 - ♦ نشست رئیس اتاق تعاون ایران با رئیس اتاق بازرگانی کوبا و سفیر این کشور در تهران و امضا تفاهم‌نامه گسترش همکاری‌های تجاری میان ایران و کوبا.
 - ♦ جلسه تخصصی هم‌اندیشی کمیسیون دانش‌بنیان، آموزش و بهره‌وری اتاق تعاون ایران در خصوص تهیه و تنظیم پیش‌نویس طرح، جمع‌آوری آمار و اطلاعات با رویکرد هم‌افزایی بین نهادهای حاکمیتی، بخش تعاون، دانشگاه و شرکت‌های دانش‌بنیان.
 - ♦ نشست مشترک اتاق تعاون ایران با سازمان تأمین اجتماعی با موضوع تشکیل شورای سیاست‌گذاری سازمان بیمه تأمین اجتماعی و اتاق تعاون ایران به منظور هم‌افزایی تعاون و تأمین اجتماعی.

مشکلات و موانع کسب و کارها و اقدامات تشکله‌ها - بهار ۱۴۰۴

نام تشکله	مشکلات و چالش‌ها
سندیکای صنعت برق ایران	«عدم توازن اقتصادی و مالی برق» که منجر به بدهی حدود دویست هزار میلیارد تومانی به بخش خصوصی و کاهش سرمایه‌گذاری گردیده است، «ناترازی برق»، که موجب ناپایداری تأمین برق برای بخش‌های مولد اقتصادی شده است و «کود در زنجیره تأمین» که منجر به خروج بخش خصوصی از تولید تجهیزات و پیمانکاری و مشاوریه احداث تأسیسات برقی شده است، مهم‌ترین چالش‌های صنعت برق می‌باشد که نیازمند اقدام عاجل در جهت اصلاح رویکردهای سیاست‌گذاری و حکمرانی برق و سیاست‌های راهبردی این صنعت می‌باشد. «پایبندی کامل دولت و وزارت نیرو به اجرای اسناد بالادستی (برنامه هفتم توسعه و قانون مانع‌زدایی)» «اعتمادسازی از طریق پایبندی دولت به اجرای تعهدات خود نسبت به فعالان اقتصادی»، «خروج دولت و وزارت نیرو از تصدی‌گری و واگذاری امور اجرایی و تجاری بخش برق به مردم و بخش خصوصی»، «عدالت‌گرایی و انصاف در معاملات بین دولت و بخش خصوصی و جلوگیری از تبعیض» و «آینده‌نگری و توسعه‌گرایی به جای مدیریت اضطراری و روزمره» اصلاحاتی است که لازم است در رویکردهای سیاست‌گذاری و حکمرانی صنعت برق صورت پذیرد. بر اساس اصلاح رویکردهای سیاست‌گذاری صنعت برق، به‌منظور تحقق اهداف و برنامه‌های اسناد بالادستی صنعت برق پیشنهاد می‌شود، سیاست‌های راهبردی زیر در دستور کار قرار گیرد؛ ۱- اصلاح اقتصاد برق با اولویت در ایجاد بازار دوگانه برق (برق دولتی - برق آزاد) و خروج تدریجی توانیر و وزارت نیرو از تجارت برق با تقویت بورس انرژی ۲- تأمین مالی ارزی و ریالی طرح‌های توسعه‌ای صنعت برق از طریق اولویت‌دهی به تزریق منابع صندوق توسعه ملی و نظام مالی بانکی و بورسی به حوزه برق و انرژی ۳- تسویه بدهی‌های صنعت برق به بخش خصوصی با اجرای کامل قانون مانع‌زدایی صنعت برق (مصوب مجلس شورای اسلامی) ۴- اصلاح نظام حکمرانی برق با اصلاح ساختار مالکیت - مدیریت و رابطه شرکت‌های تابعه وزارت نیرو با دولت ۵- ایجاد نهاد تنظیم‌گری مستقل برق ۶- متنوع‌سازی و توسعه سبد تولید و عرضه برق با اولویت تجدیدپذیرها و افزایش راندمان نیروگاه‌ها ۷- توسعه شبکه انتقال و توزیع برق با اولویت نوسازی شبکه‌های فرسوده کلان شهرها ۸- کاهش شدت مصرف برق با اجرای طرح‌های هوشمندسازی، بهینه‌سازی و جایگزینی وسایل برقی کم بازده ۹- توسعه صنایع زنجیره تأمین و ساخت تجهیزات صنعت برق با تأکید بر حمایت از اکتساب و توسعه فناوری شرکت‌های صنعتی و دانش بنیان ۱۰- اصلاح مدل مالی و قراردادی کارفرما - پیمانکاری (خرید و ساخت) به مدل قراردادی منصفانه و رقابت‌پذیر و بکارگیری ابزار پوشش ریسک (تضامین) متقابل ۱۱- ایجاد ساختار سازمانی مناسب در وزارت نیرو جهت راهبری اکوسیستم زنجیره تأمین صنعت برق ۱۲- توسعه صادرات تجهیزات و خدمات مهندسی برق با بکارگیری ظرفیتهای دیپلماسی اقتصادی جهت انجام پروژه‌های برون‌مرزی توسط کنسرسیوم‌های صادراتی ایرانی ۱۳- ایجاد ثبات اقتصادی ۱۴- ایجاد ثبات سیاسی ۱۵- رفع تحریم‌ها و بهبود روابط بین‌الملل
اتحادیه صنایع بازیافت ایران	۱- با همکاری مرکز بهبود کسب و کار اتاق ایران و پیگیری‌های این اتحادیه از وزارت امور اقتصادی و دارایی، معاونت حقوقی ریاست‌جمهوری، دادگستری کل استان تهران و ستاد اقتصاد مقاومتی، شیوه‌نامه «نحوه ساماندهی و واگذاری عملیات اجرایی پسماندها به اشخاص حقیقی و حقوقی» که توسط سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور تدوین و به موجب نامه شماره ۲۱۲۳۲۳ مورخ ۱۴۰۳/۱۲/۱۱ وزارت کشور ابلاغ گردیده بود و ظرفیت‌های گسترده‌ای جهت اخلاص در فضای کسب و کارهای مرتبط با این اتحادیه داشت، در نامه شماره ۸۰/۲۱۲/۱۳ مورخ ۱۴۰۴/۲/۱ وزیر اقتصاد به وزیر کشور و ابلاغیه‌های شماره ۹۰۰۱/۱۹۱۱/۱۰ و ۵۹۴۲/۱۰ معاون قضایی رئیس کل دادگستری استان تهران باطل شد. ۲- موضوع اخراج ضربتی اتباع کشور افغانستان تأثیرات مخربی بر فضای کسب و کارهای مرتبط با این انجمن گذاشته است؛ از آن جهت که ۷۰ درصد نیروی کار در بخش جمع‌آوری پسماندها، ۴۵ درصد در خدمات پردازش و تا ۳۰ درصد در صنعت بازیافت از اتباع بوده و ادامه‌ی این روند به شکل موجود قطعاً باعث تحمیل زیان‌های هنگفت به فعالان این صنعت در کشور خواهد شد. از این منظر این اتحادیه پیگیر موضوع از طریق کمیسیون توسعه پایدار اتاق ایران و شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی است.
جامعه تورگردانان ایران	۱- عدم حمایت مالیاتی و بانکی از فعالان رسمی حوزه تورگردان ۲- نبود بیمه‌های تخصصی متناسب با خدمات تورگردانی ۳- مشکلات مربوط به صدور ویزا و موانع همکاری با دفاتر خارجی ۴- خلا در زیرساخت‌های دیجیتال و تبلیغاتی برای معرفی ایران به بازارهای هدف ۵- توان مالی محدود و رو به تحلیل رفته برای حضور در نمایشگاه‌های بین‌المللی گردشگری (۲۵ نمایشگاه)

نام تشکل	مشکلات و چالش ها
انجمن تولیدکنندگان حلال های هیدروکربنی ایران	۱- یکی از مشکلاتی که اعضا انجمن در طول سالهای گذشته با آن مواجه بودند و هستند موضوع بازگشت ارز حاصل از صادرات به کشور می باشد که نحوه بازگشت آن از طرف بانک مرکزی یقه تولیدکنندگان و صادرکنندگان را گرفته و تاکنون تجدید نظری در جهت اصلاح آن صورت نگرفته است. بر اساس مصوبه کار گروه ارزی بانک مرکزی در سال ۱۴۰۲ تولیدکنندگان حلال های هیدروکربنی و تولیدکنندگان قیر موظف گردیدند ۱۰۰ درصد ارز حاصل از صادرات خود را به سامانه نیما در مدت تعیین شده بازگردانند که این موضوع بنا به دلایل متعدد از جمله اینکه تولیدکنندگان در این خصوص از هیچ سوبسیدی برخوردار نمی باشند و اکثرا در خرید خوراکها از بورس بدلیل کمی عرضه و تقاضای زیاد بالاتر از قیمت اعلامی به جهت ایجاد رقابت، مجبور به خرید میشوند و سایر هزینه های مترتب بر آن از جمله حمل و نقل، تولید در کارخانه، هزینه های بازگشت ارز به کشور، هزینه های گمرکی و سود متعارف، هزینه تمام شده محصولات به قیمت روز صورت می گیرد در صورتیکه الزام به بازگشت صد در صد ارز به سامانه نیما مشکلات عدیده ای ایجاد نموده و باعث تعطیلی تعداد زیادی از واحدها و توقف تولید و صادرات آنها گردیده است. لذا بازگشت ارز پیشنهاد می شود به کمتر از ۸۰ درصد ارز حاصل از صادرات و به روش های مختلف مندرج در بند ۱۳ ماده (۱) اتین نامه اجرائی تبصره (۶) بند (ح) ماده (۲) قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز انجام پذیرد. ۲- از آنجا که کشور سالهاست گرفتار نا ترازی انرژی خصوصا تامین بنزین و گازوئیل در داخل بوده و دولت همه ساله مجبور است با هزینه بالا و مشکلات متعدد نسبت به واردات حامل های انرژی مورد نیاز به کشور اقدام نماید که این موضوع توانایی شرکتهای هیدروکربنی در خصوص تامین بنزین و گازوئیل مورد نیاز به صورت تهاتر با میعانات گازی بارها به مسئولین ذیربط منعکس گردیده ولی مورد بی توجهی قرار گرفته است.
انجمن بنادر ایران	۱- عدم تعدیل تعرفه های بندری متناسب با نرخ ارز و تورم؛ علی رغم افزایش چشمگیر نرخ ارز و تورم در سال های اخیر، تعرفه های رسمی خدمات بندری افزایش متناسبی با تورم و رشد نرخ ارز نداشته و این موضوع در شرایطی است که هزینه های شرکت ها دائما در حال افزایش می باشد که موجب فشار شدید مالی بر فعالان بخش خصوصی شده است. ۲- فرسودگی تجهیزات و دشواری در تامین قطعات یدکی؛ بیش از نیمی از تجهیزات مورد استفاده در بنادر کشور فرسوده اند و به دلیل تحریم ها، تامین قطعات یدکی و تجهیزات نو با دشواری بسیار و هزینه های چندبرابری انجام می شود. نبود حمایت مالی کافی، تأمین ارز و مشوق های گمرکی، روند نوسازی را کند و پرهزینه کرده است. ۳- قراردادهای یک طرفه و غیرمنعطف با سازمان بنادر؛ قراردادهای فعلی سرمایه گذاری بندری عمدتاً به صورت یک طرفه تنظیم شده اند و بار تعهدات را به طور کامل بر دوش شرکت ها قرار داده اند. با توجه به شرایط متغیر اقتصادی، نیاز به بازنگری و انعطاف پذیری در این قراردادها احساس می شود. ۴- تمرکز گرایی و نبود اختیار کافی در بنادر؛ ساختار اداری فعلی بنادر کشور موجب کندی در تصمیم گیری و اجرای امور شده است. بسیاری از اختیارات به مرکز منتقل شده و مدیران محلی بنادر امکان اقدام مؤثر و سریع ندارند. همچنین وجود ادارات کل موازی در مرکز، موجب تداخل در وظایف و طولانی شدن فرآیندها شده است
انجمن ملی صنایع پلیمر ایران	۱- عدم عرضه مواد اولیه توسط پتروشیمی ها به طور منظم و پیوسته ۲- عدم عرضه منظم مواد استراتژیک به صورت اعتباری ۳- طولانی بودن زمان تحویل بار از پتروشیمی ۴- نبود زیر ساخت های حمل و نقل داخلی منظم در شرایط بحرانی ۵- مشکلات نقدینگی و سیاست های انقباضی بانک ها ۶- طولانی بودن زمان ثبت سفارش و تخصیص ارز ۷- مشکلات و محدودیت های رفع تعهد ارزی ۸- محدودیت های واگذاری کوتاه صادراتی و ممنوعیت واردات در مقابل صادرات واحدهای صادرکننده ۹- مشکلات مرتبط به تامین انرژی از جمله قطعی برق شهرک های صنعتی و واحد های تولیدی و مشکلات مرتبط با تخصیص گازوئیل ۱۰- کمبود نیروی انسانی ۱۱- صدور رخصنامه های متعدد سریع الاجرا که بدون ایجاد زیرساخت های لازم به منظور عملیاتی شدن مشکلات متعدد به وجود می آورند.

نام تشکل	مشکلات و چالش ها
انجمن شرکتهای توزیع برق	۱- حوزه مالیاتی: - عدم حضور نمایندگان ذیصلاح انجمن ها در جلسات بررسی مالیات ها و همچنین حل اختلاف (در سال ۱۴۰۳ حذف گردیده است) - مشکلات متعدد مالیاتی ناشی از نقل و انتقال (دفتری) اموال فی مابین شرکت های توزیع نیروی برق و شرکت توانیر - نیاز مبرم به آموزش های تخصصی در حوزه هر صنف، پیرامون موضوع مالیات اعم از تکلیفی، ارزش افزوده و ... می باشد. - حل موضوعات مورد اختلاف بین شرکت های توزیع برق و ادارات مالیاتی استان ها پیرامون موضوعاتی مانند: عدم دریافت هزینه برق مصرفی روشنایی معابر عمومی و مالیات صفر متعلقه، معافیت برق منازل مسکونی روستایی و چاه های آب کشاورزی از عوارض برق و عدم پذیرش توسط برخی از ادارات مالیاتی در استان ها و ... ۲- حوزه تامین اجتماعی: - عدم حضور نماینده ذیصلاح انجمن ها در شوراهای حل اختلاف مرتبط با اعضاء - عدم تعیین تکلیف قطعی برای این موضوع که آیا رفاهیات پرسنل شامل حق بیمه می گردد یا خیر؟ (در استان های بصورت متفاوت اقدام می گردد) - ایجاد سازوکار مناسب برای تشکیل یک پایگاه اطلاع رسانی منسجم جهت ارسال و ابلاغ بخشنامه های جدید به تشکل ها توسط سازمان تأمین اجتماعی ۳- عدم پرداخت منظم و متناسب مابه التفاوت قیمت تمام شده برق به تکلیفی توسط دولت به صنعت برق کشور و به تبع از افزایش بدهی شرکت های توزیع نیروی برق در استان ها ۴- تسهیل رفع موانع و کاهش بروکراسی اداری برای ایجاد نیروگاه های کشور در فصول سرد سال و نهایتا کاهش در تامین برق ذینفعان ۵- در اجرای قانون مجازات استفاده کنندگان غیرمجاز از اب و برق و ... این نامه مرتبط با آن تفسیر به رای زیادی در استان ها صورت می پذیرد و عملاً قانون مذکور بدرستی اجرا نشده و این امر سبب عدم تامین برق غیر دائم سکونتگاه های غیر رسمی و افزایش مصرف غیرمجاز برق شده است. ۶- افزایش سالیانه سرانه مصرف انرژی در کشور و عدم هماهنگی سازمان های مختلف جهت برنامه ریزی مناسب مانند سازمان نظام مهندسی کشور سازمان استاندارد گمرک و ... بمنظور نظارت بر عدم استفاده و وردی کالاهای با مصرف انرژی زیاد به کشور
اتحادیه تولیدکنندگان، بازرگانان و صنایع بسته بندی چای کشور	عمده ترین مشکل جاری که گریبان گیر اعضا اتحادیه و صنایع بسته بندی کشور گردیده موضوع ناکافی بودن ثبت سفارش واردات چای در سال جاری و سال گذشته است به نحوی که بسیاری از این اعضا قادر به تامین نیاز های خطوط تولید خود نبوده و در مضیقه به سر می برند لذا با توجه به اینکه موضوع ثبت سفارش واردات چای در اختیار وزارت جهاد کشاورزی می باشد رفع این مانع مستلزم مذاکره و تبیین موضوع جهت حل مشکلات است. لازم به ذکر است که میانگین واردات چای کشور قبل از سال ۱۴۰۲ سالانه حدوداً ۷۸۰۰۰ تن بوده که در سال های بعد از سال ۱۴۰۱ به نحو مشهودی کاهش یافته و در سال ۱۴۰۲ حدوداً ۴۲۰۰۰ تن و در سال ۱۴۰۳ حدوداً ۴۸۰۰ تن می باشد.
انجمن شرکتهای مهندسی و ساخت	۱. مسائل مرتبط با تبدیل ارز که اغلب نوع ارز تخصیصی با نوع ارز مورد نیاز پروژه متفاوت است و انتقال ارز به تأمین کنندگان تجهیزات به دلیل تحریم ها و بسته بودن سوئیفت هزینه مضاعفی را به پروژه تحمیل می کند. ۲. تغییرات مکرر قوانین کشور از جمله تغییر تعرفه های کمرگی، تغییر در رویه ثبت سفارش کالا، تغییر در نرخ مالیات بر ارزش افزوده، حذف یا تغییر معافیت های مالیاتی و ... دسترسی دشوار به نیروهای متخصص به دلیل مهاجرت و یا عدم تمایل آنها به کار با دستمزدهای جاری (در مقایسه با تورم کشور). همچنین نیروهای جوان آموزش دیده توسط دانشگاه و یا شرکت های خارجی، پس از کسب تجربه کافی، به دلیل شرایط نامناسب اقتصادی و اجتماعی، جذب شرکت های مشابه خارجی می گردند. ۳. زمان بر بودن دریافت مجوزها به ویژه مجوز زیست محیطی و همچنین طولانی بودن مراحل تخصیص و تحویل زمین پروژه به ویژه در اراضی ملی که اغلب با معارضان محلی و روستایی روبرو است. عدم هماهنگی و برخورد های سلیقه ای دستگاه های اجرایی و نهادهای دولتی (گمرک، وزارت صمت، بانک مرکزی و ...)، که موجب تأخیر یا توقف پروژه خواهد شد ۴. عدم دسترسی مطلوب و با ثبات به یوتیلیتی شامل آب، برق و گاز
انجمن لوازم خانگی ایران	۱. مشکلات تخصیص ارز و سامانه جامع تجارت: صنعت لوازم خانگی با مدت انتظار بیش از پنج ماه فرایند نوبت دهی، تأیید و تخصیص ارز در سامانه جامع تجارت، بزرگترین چالش را با واردات مواد اولیه داشته و دارد. این امر اختلال جدی در روند تولید محصولات لوازم خانگی ایجاد کرده و ادامه این وضعیت می تواند به توقف خطوط تولید منجر شود. در این میان، عدم امکان بهره مندی از ارز حاصل از صادرات خود یا دیگران به این مشکل افزوده است. ۲. ناترازی انرژی و بحران تأمین برق: قطعی برق صنایع به مدت دو روز در هفته، کارخانجات را ناگزیر به تهیه و استفاده از ژنراتور با هزینه های هنگفت برای تأمین برق کرده است. با وجود قول مساعد مسئولین برای تأمین سوخت این ژنراتورها، بر اساس نظرسنجی انجام شده از اعضای این انجمن، کمتر از ۲۵ درصد نیاز سوخت تأیید و کمتر از ۲۰ درصد تخصیص یافته است. این میزان در کارخانجات استان تهران به کمتر از ۱۰ درصد می رسد که فشار مضاعفی بر صنایع وارد کرده است. ۳. تأثیرات جنگ ۱۲ روزه با رژیم غاصب صهیونیستی: این رویداد باعث رکود مضاعف در بازار و تغییر الگوی مصرف در دوره پساجنگ شده است. همچنین، حجم قابل توجهی از خرید های چکی انجام شده پیش از جنگ با مشکل برگشت چک مواجه شده که این امر صنعت لوازم خانگی را با بحران نقدینگی روبرو کرده است.

نام تشکل	مشکلات و چالش ها
انجمن صنایع گالوانیزه ایران	۱. مشکلات تأمین مواد اولیه: تهیه مواد اولیه، اعم از تولید داخل یا واردات، با اختلال و محدودیت همراه است. ۲. محدودیت تخصیص ارز وارداتی: تخصیص ارز برای واردات با بروکراسی پیچیده، تأخیر و ریسک مواجه شده است. ۳. موانع رفع تعهدات ارزی: بسیاری از واحدها درگیر الزام رفع تعهدات ارزی هستند. ۴. کمبود نقدینگی: مشکلات بانکی و تأمین مالی موجب اختلال در پرداخت حقوق و مزایا شده که تولید را تحت تأثیر قرار داده است. ۵. خسارت شدید کارگاه‌ها: تعدادی از واحدها از جمله «پارس گالوانیزه امین» ناچار به توقف فعالیت و تخلیه وان مذاب شده‌اند. ۶. چالش‌های مالیاتی و بیمه‌ای: اعضای انجمن با مشکلاتی زیادی در زمینه مالیات، ارزش افزوده و تأمین اجتماعی مواجه هستند. ۷. عدم تحقق شعار مانع‌زدایی: شعار مانع‌زدایی از تولید کاملاً برعکس و با مانع‌زایی در تولید مواجه هستیم. ۸. محدودیت در مراودات ارزی و بانکی: مشکلات در انجام معاملات بین‌المللی و نقل و انتقال ارز و پول وجود دارد. ۹. سخت‌گیری بانکی در اعطای تسهیلات: عدم گردش مالی مناسب منجر به محدودیت در دریافت وام و افزایش سخت‌گیری بانک‌ها شده است. تحمل فشارهای مالی نامتعارف در شرایط کنونی تقریباً غیرممکن گردیده است. ۱۰. عدم کارایی سامانه‌های دولتی: سامانه‌هایی مانند «سامانه جامع تجارت» مکرراً دچار اختلال می‌شوند و روند کار را مختل کرده‌اند.
جامعه ممیزی و بازرسی ایران	عدم تخصیص ارز به شرکت های بازرسی و عدم رعایت ماده ۳ قانون بهبود مستمر کسب و کار در برخی از دستگاه‌های اجرایی کشور، دو مشکل اساسی و دیرینه ی اعضای جامعه ممیزی و بازرسی ایران است.
شرکت های خدمات حمل و نقل ریلی	۱. نبود سیستم گزارش‌دهی سوانح و ضعف تحلیل ریشه‌ای حوادث ۲. تداخل نقش‌های حاکمیتی و بهره‌برداری و تضاد منافع سیاست‌گذاری و تصدی‌گری ۳. نبود مدل مشارکت شفاف بخش خصوصی ۴. عدم هم‌راستایی بین صنایع بزرگ و حمل‌ونقل ۵. ضعف استقلال مالی بهره‌برداران ۶. فرسودگی زیرساخت‌ها (سطح عملیاتی) ۷. ضعف در جذب سرمایه‌گذاران ۸. نبود نهاد مستقل تنظیم‌گر ریلی و دوگانگی نقش شرکت راه‌آهن (نیازمند نهادسازی) ۹. رقابت ناسالم و انحصار ساختاری ۱۰. نبود سند راهبردی پایدار، سردرگمی در اولویت‌بندی پروژه‌ها و نفوذ سیاست در تعریف پروژه‌ها
انجمن صنایع نساجی ایران	۱. تعلیق ثبت سفارشات جاری که بیش از ۲۰۰ روز در انتظار تخصیص ارز بود. / دو بارنامه حاوی ماشین‌آلات گردبافی در گمرک بندرعباس داریم و یک بارنامه در گمرک امام خمینی حامل سوزن‌های ماشین‌آلات گردبافی که بیش از یکماه از رسیدن آنها می‌گذرد. ۲. عدم پذیرش ارزش افزوده قبض گاز توسط وزارت دارائی بعنوان اعتبار خرید . ۳. عدم قبولی ماده ۱۸۶ استعلام بانک ها قبل از تعیین و تکلیف . ۴. قطع خدمات بیمه ای پرسنل شاغل وعدم ثبت سوابق به فراخور آن و عدم تعامل درخصوص دریافت مقاصد حساب بیمه ها ۵. پرداخت تقسیط های انجام شده که با کمی تأخیر صورت می پذیرد و متأسفانه سیستم تأمین اجتماعی موارد را تبدیل به حال کرده و تمامی پرداخت های صورت گرفته قبلی از بابت بدهی مذکور به عقب برگردانده و مبالغ پرداخت شده قبلی را نیز مشمول جریمه می نماید.